ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

КУНДАЛИК ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ РЎЗНОМА

1991 йил 2 октябь
ЧОРШАНБА
№ 192 (5.235).
БАҲОСИ 8 ТИЙИН

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

УЛКАН ХИРМОН—МУСТАҚИЛ РЕСПУБЛИКАГА ДАРМОН

СЕРФАЙЗ ДАЛАЛАР

«Шарқ юлдузи» қўриқ Ёзёвон районидаги илғор хўжаликлардан. Шу кунларда унинг қайси бир бригадасида бўлманг, жўшқин меҳнатнинг устидан чиқасиз. Бир ёнда зангори кемалар, бошқа томонда эса чевар қиз-жувонлар белга фартук боғлаб пахта теришаётир.

Мусожон Ёқубов бошлиқ бригада даласида ҳам меҳнат айни авжида. Теримчиларнинг қўли қўлига тегмайди.

— Хирмонга барака!

Кенг пайкал оқ чойшабга бурканган.

— Жорий йилда 83 гектар майдонда деҳқончилик қилдик, — дейди Мусожон. — Мўлжалдаги ҳосилни етиштириш осон бўлмади. Кўкламги табиий офатлар кўпгина ташвиш келтирди. Виждонан меҳнат қилишга тўғри келди. Ҳозир асосий эътибор ҳосилнинг бир мисқолини ҳам нобуд қилмай тезроқ саранжомлаб олишга қаратилган. Кунлик суръатни оширишда машиналар ҳиссаси кўп бўлмоқда. Агрегатлар теримга тушгандан кейин суръат кескин кўтарилди. Далада ҳосил кўп. Режанигина эмас, мажбуриятни ҳам албатта уддалаймиз. Маҳрамхон Раҳмонова, Дилбархон Турдиохунова, Ҳадичахон Жўраева каби кўпмингкилограммчи теримчилар кунига 150 килограммгача пахта теришмоқда. Аъзоларимиз унумли ишлаши учун етарли шароитлар муҳайё этилган.

Шундан кейин хўжаликнинг йиғим-терим яхши кетаётган Иброҳимжон Сўфиев бошлиқ бригадасида ҳам бўлдик. Жамоа аъзолари жорий йилда 81 гектар ернинг гектаридан 27,4 центнердан ҳосил олиш учун фидокорона меҳнат қилишяпти. Улар кунига режага нисбатан 5—6 фоиз миқдорида пахта териб олишга муваффақ бўлишяпти. Юлдузхон Саматова, Хайринисо Йўлдошева, Маликахон Парпиева, Робияхон Холиқова каби теримчилар бошқаларга ўрнак.

— Жорий йилда саккизта хирмон, бир неча тарози ва икки минг дона фартукни ҳозирлаб қўйган эдик, — дейди жамоа хўжалиги бош агрономи Юнусали Турсуналиев. — Бу терим бошланишида қўл келди. Айни кунда далаларимизда 400 дан ортиқ теримчи иштирок этаяпти. Ҳосилнинг 60 фоизини машиналар ёрдамида саранжомлаб оламиз. Ҳозир 12 та терим машинаси бирин-кетин далаларга олиб чиқилмоқда. Таваккал Мамажонов, Абдуллажон Иброҳимов, Қодиржон Бобокаримов кабилар мавсумда ўз агрегатлари билан 150 тоннадан пахта теришга сўз беришган. Айни пайтда кунига 9—11 тоннадан теришга муваффақ бўлишяпти.

Шу кезларда хўжалик даласини кезган киши пахтазор мардлар майдонига айланганининг гувоҳи бўлади. Улар режаларини 10 октябргача бажаришга аҳд қилишган.

А. ТЎХТАСИНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

„Қишлоқ ҳақиқати"нинг 1991 МАВСУМ ОЙНАСИ ТЕЛ: 33-54-33, 32-54-51, 32-54-52

СУРЪАТ ОШМОҚДА

Пешку райони пахтакорлари бу йил 10727 гектар майдонда мўл ҳосил етиштирдилар. Давлатга 35 минг тонна сифатли хом ашё етказиб бериш мўлжалланган. Шу кунларда йиғим-терим қизғин олиб борилаяпти. Илғор хўжалик ва бригадаларда қувончли натижалар қўлга киритилмоқда.

Ҳар йили мавсум арафасида «Октябрь» жамоа хўжалигида бўламан. Бу ерда бутун умрини деҳқончиликка бахшида этган ажойиб кишилар яшаб ўтишган. Марҳум раис Вафо Саъдуллаев, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Омон Қудратов, донгдор бригадирлар Азим Файзиев, Шариф Авезов, республикада хизмат кўрсатган пахтакор Чори Ғиёсов, тажрибали механизатор Сайди Авезов шулардан. Бугун уларнинг эзгу ишларини, орзу-мақсадларини издошлари муносиб давом эттирмоқдалар.

Одатимга кўра, бу йил ҳам хўжаликда бўлиб, далаларни айландим. Фидойи деҳқонларнинг меҳнат самараларини кўриб қувондим. Бу йил ҳам пахтакорлар юқори ҳосил тўпладилар. Ёз ойларида жами мингдан зиёд колхозчи, 150 нафар сувчи, ўнлаб механизаторлар астойдил тер тўкдилар. Бош агроном Собир Хўжаев ғўза парвариши даврида механизаторлар Сайли Холиқов, Убайд Садиров, Абдулла Фатуллаев, Жўрақул Авезов, миришкор сувчилар Фармон Бозоров, Қовмиддин Каримов, Ҳамрсқул Маъмуродов, Насим Ҳакимов ва бошқалар ўрнак кўрсатишганини таъкидлади.

Пайкалларда ҳосил мўллиги бир қарашдаёқ кўзга ташланади. Айниқса Узоқ Акрамов, Бафо Ҳайдаров, Жумабой Чориев, Раҳмат Саидов бошлиқ бригадаларда гектаридан бемалол 38—40 центнердан хирмон кўтариш мумкин. Фақат даладаги ҳосилни нес-нобуд қилмасдан тезроқ саранжомлаб олиш керак.

— Долзарб мавсумга пухта тайёргарлик кўрдик,— дейди хўжалик бошқаруви раиси Исроил Умаров.— Ўзбекистон Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг жорий йил пахта ҳосилини йиғиб-териб олишда қатнашувчиларининг моддий манфаатдорлигини таъминлаш тўғрисидаги қарори барча қатори бизнинг пахтакорларимизни ҳам руҳлантириб юборди. Шу кўрсатма юзасидан аниқ тадбирлар ишлаб чиқдик. Унга кўра машинада терилган бир тонна пахтага 25 сўм, қўлда саранжомланган хом ашёнинг ҳар килограммига эса 40 тийиндан ҳақ тўланмоқда. Бу кишиларнинг мавсумга сафарбарлигини кучайтирмоқда. Терим иштирокчиларига барча шароит яратилган. Меҳнат беллашуви ўз вақтида якунланиб, ғолиблар тақдирланмоқда. Буларнинг ҳаммаси пировардида суръатга суръат қўшаётир.

С. ҚОДИРОВ.

Тошкент вилояти пахтакорлари йиғим-теримга жадал киришдилар. Варги муваффақиятли тўктирилган далаларда «зангори кема»лар суза бошлади. Пахтани танлаб териш ҳам кун сайин авж олмоқда. Чиноз, Бекобод, Бўка ва бошқа районларда дастлабки қизил карвонлар қабул пунктлари томон йўл олди. Шу кунларда терим суръати ортиб, режанинг 5-6 фоизи миқдорида ҳосил топширилмоқда.

— Мақсадимиз 124 минг гектар ерда етиштирилган ҳосилни қисқа муддатларда териб олишдан иборат, — дейди вилоят деҳқончилик саноати уюшмаси пахтачилик бўлимининг бошлиғи Зокир Маҳсумов. — Вилоят хўжаликларида жами 2724

БУНКЕР БАРАКАСИ

терим машинаси мавжуд. Ҳозирча 600 га яқин машина пахтаси қийғос очилган майдонларга киритилди. Уларнинг иш унуми ёмон эмас: ҳар бир механизатор «пўлат этак»дан кунига 5-6 тоннадан пахта тўкишга эришмоқда.

Йиғим-терим тадбиркорликни ёқтиради. Буни яхши ҳис қилган вилоятдаги барча хўжаликлар мавсумга пухта тайёргарлик билан келдилар. Гектарлардаги ҳар туп ғўзада 12-13 тадан бўлиқ кўсак етиштиришга эришилди. Бу 27-30 центнердан ҳосил деган гап.

Ҳа, далаларда оппоқ нуқралар қуёш нурида жилоланиб кўзни қувонтиряпти. Эндиги долзарб вазифа — унга ғубор қўндирмай териб олишдан иборат. Вилоят пахтакорлари 1 октябргача барча терим машиналарини далага чиқаришга шайланиб туришибди. «Ғалаба», «Заря коммунизма» жамоа хўжаликлари ҳамда «Ўзбекистон ССР 5 йиллиги» давлат хўжалиги етиштирилган ҳосилнинг 85-92 фоизини техника ёрдамида йиғиштириб олишга аҳд қилган.

ТОМА-ТОМА КЎЛ БЎЛУР

Задарё районидаги «Гигант» жамоа хўжалигининг Абдуманноп Мамажонов бошлиқ оилавий звеноси пахта тайёрлаш йиллик режасини бажарди. 6 гектар ернинг ҳар гектаридан 20 центнердан дур терилиб, жами 12 тонна хом-ашё тайёрланди. Абдуманноп уста деҳқон фарзанди, эрта баҳордан оиласи билан астойдил меҳнат қилди. Натижа ёмон бўлмади...

Звено пахтасини Ҳакимжон Омонов, Аъзамжон Турдиев каби суворийлар машиналарда саранжомлаб беришди. Далада ҳали оқ олтин мўл. Марду майдонларнинг аҳди — гектаридан яна камида 5 центнердан жавоҳир териб олиш.

Т. ТОШПЎЛАТОВ.

ХИРМОНГА БАРАКА! 1991

Қорақалпоғистонда ва республика вилоятларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 1 октябргача бўлган

МАЪЛУМОТ

(Режага нисбатан фоиз ҳисобида)

Вилоятлар	Бир кунда	Мавсум бошидан	Шу жумладан машинада терилгани: Бир кунда	Шу жумладан машинада терилгани: Мавсум бошидан
Бухоро	3,64	62,91	3,91	41,53
Фарғона	0,30	59,73	0,28	50,86
Қашқадарё	1,52	42,79	1,72	43,29
Сурхондарё	0,77	39,04	0,77	37,08
Сирдарё	5,12	34,57	6,10	38,76
Жиззах	4,64	32,39	5,87	39,60
Хоразм	2,13	32,27	1,56	10,75
Наманган	0,38	29,92	0,18	30,42
Андижон	0,78	28,46	1,20	23,59
Самарқанд	3,12	24,98	3,66	22,10
Қорақалпоғистон республикаси	2,54	21,76	2,75	17,79
Тошкент	3,03	14,87	3,37	12,70
Республика бўйича	2,28	36,70	2,84	31,58
ШУ ЖУМЛАДАН ИНГИЧКА ТОЛАЛИ ПАХТА				
Сурхондарё	0,81	33,67	—	—
Бухоро	2,03	30,15	—	—
Наманган	0,25	27,34	—	—
Қашқадарё	1,23	24,66	—	—
Андижон	—	—	—	—
Республика бўйича	0,94	31,03	—	--

Қува районидаги «Коммунизм» жамоа хўжалиги пахтакорлари бу йил 1179 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 28 центнердан хирмон кўтаришга бел боғлашган. Ҳосилнинг асосий қисми уруғликка топширилади. Айни кунларда йиғим-терим қизғин олиб борилмоқда. Садбарой Рўзиева бошлиқ бригадада қўл терими тобора авжига чиқаяпти. Жамоа далаларини 57 нафар ижарачи шартнома асосида бўлиб олиб, ҳосил етиштирди. Эндиликда улар теримда фаол: ҳар куни хирмонга 150—180 килограммдан оқ олтин тўкишаяпти.

СУРАТДА: ижарачилар Гулнора Охунова (чапда) ва Лола Ортиқова.

Ш. АЛИМОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

МАРРА ЭГАЛЛАНДИ

ФАРҒОНА (телефонда олинди). Фрунзе районидаги «Сирдарё» давлат хўжалиги заршунослари 16 иш кунида пахта топшириш режасини бажардилар. Улар ҳар гектар ердан 29.2 центнердан ҳосил йиғиштириб олишди. Уюлган хирмоннинг 5.656 тоннаси машиналарда терилди.

— Далаларимизда ҳали ҳосил мўл, — деди хўжалик директори Рафиқжон Қурбонов.— Уюлган хирмонга қўшимча яна минг тонна пахта топширамиз.

М. АБДУРАҲМОНОВ.

САФАРБАРЛИК

Учқўрғон районидаги Ленин номли жамоа хўжалигида ҳозир пахта йиғим-терими айни қизиган пайт. Наманган вилоятида биринчилардан бўлиб теримга киришган хўжалик ижарага олинган тайёрлов пунктига ҳар куни йиллик режанинг 8—9 фоизи ҳисобида ҳосил жўнатмоқда.

Хўжаликнинг минг гектар пахта майдони бўлиб, у оилавий пудратчиларга бўлиб берилган. Деҳқонлар мўл ҳосилга эрта баҳордан замин яратишди. Чигит экишни районда биринчи бўлиб тугаллаб, ғўза ниҳолларини бир текис ундириб олишди. Хўжалик серҳосиллиги, кўп тола чиқиши, саноатбоплиги билан ажралиб турадиган «Наманган-77» навли уруғликни танлаган эди. Бироқ баҳорнинг серёғин келиши экин ривожини бироз кечиктириб қўйди. Тажрибали деҳқонлар агротехника қоидаларига амал қилган ҳолда парваришни кучайтириш ҳисобига мўл ҳосил тўплашга муяссар бўлдилар.

Хўжаликда мавжуд олтита пуркагич машина терими учун мўлжалланган майдонга 12 сентябргача ишлов бериб чиқди. Бригадаларга бириктилган терим агрегатлари барвақт тайёрлаб қўйилгани учун дастлабки кунларданоқ иш юришиб кетди. Мана ҳозир мавжуд йигирмата терим машинаси баравар жавлон урмоқда. Пахта карталари ҳали машина теримига тўла тайёр бўлмаган айрим хўжаликларнинг механизаторлари агрегатлари билан бошқа далаларда ҳашар қилишмоқда. Колхознинг илғор «чавандозлари» Собиржон Маматқулов, Жалолиддин Абдуллаев, Чинберди Мирзаолимов, Турғунбой Мамадалиевлар кунда 8—10 тоннадан хирмон уйишмоқда.

Хўжалик пахтакорлари икки йил муқаддам йиллик режаларини 16 октябрда бажарган бўлсалар, ўтган йили 3 октябрда уддаладилар. Бу йил эса 2 октябрни кўзлашмоқда. Ҳосилдорлик ҳам тобора кўтарилиб боряпти. Икки йил олдин гектар бошига 37,8 центнердан пахта йиғиштириб олинган бўлса, бу йил 40 центнерлик марра кўзланмоқда. Жами ҳосилнинг 85 фоизи машиналар ёрдамида териб олинади.

Бундай муваффақиятга эришишда теримчи ва механизаторлар учун яратилган қулайлик ҳамда яхши шароит муҳим роль ўйнамоқда. Терим мавсуми бошланмасиданоқ хўжаликда мавжуд дала шийпонлари қайта жиҳозланди, йиғим-терим иштирокчилари дастурхонини сабзавот ва полиз маҳсулотлари билан таъминлаб туриш учун ҳар бир бригадага 1 гектардан ер ажратиб берилди. Улар кунига икки маҳал иссиқ овқат истеъмол қилишлари ҳисобга олиниб, бригадаларга парранда, 4—6 тадан қўй ва биттадан соғин сигир тақсимланди. Шунинг учун дала шийпонида гўшт, сут ва тухумга тақчиллик сезилмаяпти. Қолаверса, теримчиларга ҳақ Президент фармонида кўзда тутилган тартибда тўланаётганлиги, илғорлар танқис буюмлар билан мукофотланаётганлиги пахтакорларни ғайрат билан меҳнат қилишга рағбатлантирмоқда.

Б. МАНСУРОВ,
ЎзТАГ мухбири.

МУҲИМ ҲУЖЖАТЛАР

30 сентябрь куни Ўзбекистон Компартиясининг фавқулодда XXIII съезди Ўзбекистон Халқ Демократик партияси Дастури ва Уставини тайёрлаш юзасидан тузган комиссияларнинг навбатдаги мажлислари бўлди.

Ишчи гуруҳлари тайёрлаган ҳужжатларнинг бир неча лойиҳаси кўриб чиқилди. Бўлиб ўтган муҳокама натижаларини, мажлис қатнашчилари айтган мулоҳазалар ва таклифларни ҳисобга олиб, яқин вақт ичида уларни узил-кесил ишлаб чиқиш ҳамда Ўзбекистон Халқ Демократик партияси таъсис съездига тайёргарлик кўрувчи ташкилот комитетининг муҳокамасига киритишга қарор қилинди.

РЕСПУБЛИКАЛАР РАҲБАРЛАРИНИНГ ОЛМАОТАДАГИ УЧРАШУВИ

ОЛМАОТА, 1 октябрь. (ТАСС махсус мухбири Николай Железнов). 12 республика раҳбарлари Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоевнинг «Иқтисодий битимнинг сўнгги нусхасини муҳокама қилиш учун учрашиш» тўғрисидаги таклифига жавобан Олмаотага келдилар. Учрашув расмий жиҳатдан Қозоғистон тадқиқотчи космонавти Тўқдакгар Авубакиров иштирокидаги экипажнинг чоршанба куни Бойқўнғир қосмодромидан қиладиган парвози вақтига тўғриланган. Лекин Қозоғистон Президенти учрашувни очиш чоғидаги кириш нутқида айтганидек, «бунда мамлакатнинг суверен республикалари ҳамдўстлигининг янги даражасига парвоз қилишига умид рамзи бор». Ҳозир бизда иқтисодий ҳамкорликнинг мутлақо янги пойдеворини қўйиш, 1992 йилга савдо-иқтисодий битим моделини ишлаб чиқиш учун имконият мавжуд, деди у.

Келинглар, бизнинг мустақиллик сари қонуний интилишларимиз халқларнинг тинчлик ва дўстликда яшашдек азалий орзуларига зид бўлмаслиги учун келишиб олайлик, деб мурожаат қилди Қозоғистон Президенти республикаларнинг раҳбарларига.

Атиги икки республика — Литва билан Эстония Олмаотага ўз делегацияларини юбормади. Бироқ, Қозоғистон Президенти аппаратида ТАСС мухбирига маълум қилишларича, Болтиқбўйидаги ана шу республикаларнинг раҳбарлари таклифномаларга ўз жавобларида бундан кейинги у ёки бу шаклдаги учрашувларда ўзларининг иштирок этишларини истисно этмасликларини билдирганлар.

Ўн икки республика раҳбарларининг амалий учрашуви тўрт соат давом этиши кутилмоқда. Унда мамлакат халқ хўжалигини оператив бошқариш комитетининг раиси Иван Силаев иштирок этмоқда.

ВИЛОЯТ СОВЕТИ СЕССИЯСИ

Қарши шаҳрида халқ депутатлари Қашқадарё вилоят Советининг сессияси бўлди. Сессия қатнашчилари халқ депутатлари вилоят Совети ижроия комитетининг, халқ депутатлари шаҳар ва район Советларининг «Иш билан таъминлаш» комплекс дастурини қандай бажараётганликлари ҳақидаги масалани муҳокама қилдилар.

Вилоят Совети социалистик қонунийлик ва жамоат тартибини сақлаш доимий комиссиясининг иши тўғрисидаги ҳисоботни муҳокама қилди.

Сессияда халқ депутатлари вилоят Советининг раиси Т. П. Хидиров нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

Халқаро ҳамкорлик

ЎЗБЕКИСТОН-НОРВЕГИЯ: ИСТИҚБОЛНИ КЎЗЛАБ

1 октябрь куни Тошкентда очилган бозор иқтисодиёти муаммоларига бағишланган халқаро семинар одатдан ташқари тадбирдан — Тошкент Давлат иқтисодиёт дорилфунунининг юқори курсларида таълим олаётган талабалар орасидан махсус гуруҳларга номзодлар танлаб олишдан бошланди. Бу гуруҳларда Норвегия олий тижорат мактабининг профессорлари дарс ўтадилар. Ана шу жойларга даъвогар бўлган юздан ортиқ талабадан атиги 53 киши қолди. Улар албатта Норвегиянинг етакчи тижорат мактабларида стажировка ўтиш шарти билан икки йил таълим олишлари керак. Ўқишни тамомлаганларидан сўнг уларга бир йўла иккита диплом — ўз олий ўқув юртлари дипломи билан фанлар бакалаври деган ҳорижий диплом берилади.

Семинарни Тошкент Давлат иқтисодиёт дорилфунуни, Норвегиянинг «Вест интернешнл паблишинг» фирмаси ва «Экта» кичик корхонаси ташкил этдилар. Бундай ҳамкорлик «Экта» кичик корхонасининг фаол воситачилигида мумкин бўлди. Ташкилотчилар бошланган мулоқот давом эттирилишига ва Ўзбекистон билан Норвегия ўртасида янада мустаҳкам алоқаларни ривожлантиришга шубҳасиз туртки бўлади, деб ишонмоқдалар.

Семинар дастури жуда ранг-баранг ва мазмунли, унинг қатнашчилари Норвегия фирмаси Президенти, дорилфунун вакиллари, бутун жаҳонга машҳур «Бизнес қомуси» муаллифлари билан қизиқарли учрашувлар ўтказадилар. Дарвоқе, бу ерда учрашувлар чоғида ана шу нашрга обуна бўлиш мумкин. Талабалар беш кун мобайнида Норвегия олий тижорат мактаби профессорларининг маърузаларини тинглайдилар, айтганча, бу дарслар мунозаралар ҳамда амалий вазифалар ҳал этилишини ичига олган ўзига хос услубда ўтказилади.

— Бизнинг вазифамиз шимолий Европанинг жуда бой тажрибасини ўз муҳитимизга иложи борича тезроқ мослаштиришга, уни мамлакат минтақаларига мос равишда қўлланишга эришиш учун уринишдан иборатдир, — дейди фирманинг Москвадаги ваколатхонаси директори С. Острецова — Маркетинг, менежмент асосларини биладиган ҳақиқий мутахассисларсиз бозор иқтисодиётига ўтиш даврида бу ишларни амалга ошириш жуда қийин бўлади.

(ЎзТАГ).

Улкан хирмон—Мустақил Республикага дармон

ЧЎЛ ДАРҒАЛАРИ

Дўстлик — Жиззах вилоятининг барча соҳаси бирдек ривожланаётган йирик районларидан бири. Бу ерда меҳнатни ташкил этишнинг илғор усуллари ишлаб чиқаришга кенг жорий этилмоқда. Жумладан, кооператив пудратнинг аҳамияти беқиёс бўлмоқда. Техникага, илғор тажриба, фан ютуқларига суяниб фаолият юритаётган район заршунослари бу йил жами давлатга 60 минг тонна оқ олтин топшириш учун астойдил тер тўкишаяпти. Далаларда 550 дан ортиқ зангори кема юқори унум билан ишлатилмоқда. Кунига йиллик режанинг 5—5,5 фоизи миқдорида пахта топширилмоқда.

Мухбиримиз халқ депутатлари район Кенгаши раиси Н. Қаюмов билан суҳбатлашиб кооператив пудрат шарофати, йиғим-теримни тез ва соз ўтказиш юзасидан амалга оширилаётган ибратли тадбирлар хусусида ҳикоя қилиб беришни илтимос қилди.

Халқ депутатлари район Кенгаши ўз фаолиятини янгича талаблар асосида қайта қурмоқда. Барча тадбирларнинг асосий йўналиши инсон омилига қаратилган. Ўзим узоқ йил агроном, хўжалик раҳбари бўлиб ишлаб одамларнинг орзу интилишлари, етилган муаммоларни чуқур англаб етдим. Шу боис биринчи навбатда хўжаликларнинг раҳбарлари, мутахассисларига кенг эркинлик берилди. Мажлисбозлик, қоғозбозлик деярли барҳам топди. Айниқса, кооператив (жамоа) пудрат жорий этилганлиги мақсадга эришишда муҳим аҳамият касб этмоқда. Хўш, унинг афзаллиги нимада?

Биринчидан, ўзаро қадрдон, синашта бўлган бир гуруҳ одамлар 500 гектардан 800 гектаргача ерни шартнома асосида ажратишади. Улар техника ва бошқа воситаларни ўзларига мутлоқ сотиб олишади. Бундай шароитда чигит экишдан тортиб то ҳосилни йиғиб-териб олгунгача бўлган ишларни қатъий режа асосида амалга ошириш имконияти яратилади. Техникадан, фан ютуқларидан, илғорлар тажрибасидан унумли фойдаланилади. Асосий масъулият кооператив раиси, унинг механизация бўйича ўринбосари, бош ҳисобчи ҳамда агроном зиммасида бўлади. Демак, аввало штатлар қисқариши ҳисобига маблағ иқтисод қилинади.

Иккинчидан, кооператив пудрат аъзолари билан хўжалик ўртасида чек орқали муомала қилинади. Ишлаб топилган маблағ тўла пудратчилар ихтиёрида. Хўжалик бухгалтериясида ҳар бир кооперативнинг махсус счёти бўлади. Сарф-ҳаражат ҳисоб-китоби пудратчилар етакчиси иштирокисиз амалга оширилмайди.

Учинчиси, бу усул шарофати туфайли заршуноснинг ишга бўлган муносабати тубдан ўзгарди. Барча пировард натижа учун ўзини масъул деб билаяпти. Техникадан, вақтдан, ўғитдан унумли фойдаланилаяпти. Муҳими, ҳар ишчи ҳисобига ўрта ҳисобда 9 минг сўмлик маҳсулот етиштирилаяпти.

Кооператив пудрат ҳамда бошқа тадбирлар шарофати туфайли ўтган йили районда барча соҳа бўйича режа бажарилди. Деҳқончилик ва чорвачиликдан 20 миллион сўм соф фойда олинди. Бу йил чўлқуварлар 21.300 гектар ерда оқ олтин етиштиришмоқда. Деярли барча совхозларда тўла сафарбарлик таъминланган. Қўлда терилган бир килограмм ҳосил учун 40 тийин, агрегатда саранжомланган бир тоннасига 25 сўм ва ундан юқори ҳақ тўланаётганлиги одамлар кайфиятини кўтариб юборди. Бу йил механизатор кадрлар тайёрлаш, уларнинг маҳоратларини оширишга катта эътибор бердик. Йирик совхозда ўтказилган кўргазмали семинарда илғор суворийлар ўз тажрибалари билан ўртоқлашдилар. Бир вақтлар терим агрегатлари шиддат билан ишлатилган. Ҳар гектар ерда 3—4 центнергача ҳосил тўкилиб қоларди. Уларни ҳашарчилар йиғиштириб беришарди. Семинар иштирокчилари ҳисоб-китоб қилишди: мавсумда ўрта ҳисобда 9 минг тонна пахта ерда қолиб кетаркан. Бу миллион-миллион сўм маблағ бекорга совурилаяпти, деган гап. Бу йил ҳам ҳосилни асосан ўз кучимиз билан йиғиштириб оламиз. Шу боис суворийларимиз сифатга ҳар қачонгидан катта эътибор беришаяпти. Улар техника қудратини амалда намойиш этишмоқда. Қосим Раҳимов номли давлат хўжалиги меҳнатсеварлари ўзаро мусобақада пешқадамлар сафида боришмоқда. Жумладан, совхознинг «Илғор» ширкати аъзолари кунига йиллик режанинг 7—8 фоизи миқдорида пахта топширишмоқда. Райим Тўраев, Алишер Турсунов каби суворийлар кунига хирмонга 8—13 тонналик улушлари билан барака киритишаяпти. Қатор звенолар пудрат қудратини амалда исботлаб, ғалаба рапортига имзо чекдилар. Улар орасида Саидмурод Исматов, Исроил Исканов, Соат Исроилов ўртоқлар бошлиқ жамоалар бор. Яхши ишлаётган бир механизатор кунига 400—500 сўм ишлаяпти. Ҳеч қачон бундай имконият бўлмаганди.

Ленин номли совхоз заршунослари ҳам бўш келишаётгани йўқ. Улар 11 минг тонналик хирмон учун курашишаяпти. Зангори кемалар суръатга қанот бағишламоқда. Чўл шароитида шахсий ибратнинг аҳамияти катта. Шу боис тадбиркор, ташаббускор суворийлар, звено бошлиқларининг тажрибалари кенг оммалаштирилаяпти. Таниқли пахтакор Тўлан Дадажонов фаолияти ҳақида тўхталиш жоиз. У ўғли Валижон билан мавсумда пўлат этакдан 300 тонна жавоҳир тўкмоқчи. Ота-бола уйган хирмон 110 тоннадан ошди.

Мазкур хўжаликда кейинги йилларда Жиззах вилоят Кенгаши депутати, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган пахтакор Омон Абдуллаев номини фахр билан тилга олишмоқда. Сабаби бу фидокор мўл, арзон ва сифатли ҳосил етиштиришнинг ўзига хос тажриба мактабини яратди. Жорий йилда ишни моҳирона ташкил этиб, 10 фоиз ҳосилни машинада йиғиштириб олди. Давлатга 240 тонна юқори нав хом ашё топширди. Бу ютуқда Нуриддин, Эргаш Абдуллаевларнинг ҳам муносиб ҳиссаси бор. Илғор бригада йиғим-теримни қизғин давом эттираяпти. Ниятлари ҳосилдорликни гектарига 35 центнерга етказиш.

Дастлаб иш бошлаганимда баъзи хўжаликларда шароит оғир эди. Кадрларни алмаштиришга зўр бермадик. Хўжаликларнинг раҳбар ва мутахассислари билан якка тартибда суҳбатлар ўтказилди. Улар билан умумий тил топишиб, ҳамжиҳатликда ишга киришдик. Шу ўринда бир мисол келтирмоқчиман. Саркисов номли совхоз саккиз йилдан буён режани бажармас эди. Директор Абдуваҳоб Абдувоидовни ҳар томонлама қўллаб-қувватладик. Лозим бўлганида амалий ёрдам кўрсатилди, муаммолар жойида ҳал этилди. Натижада директор ишда бурилиш ясади. Ўтган йили ҳосилдорликни гектарига 5 центнерга оширишга эришди. Айни кунларда хўжалик далаларида иш қизғин. Пудрат имкониятидан унумли фойдаланаётган деҳқонлар йиллик режанинг 5,5 фоизи миқдорида қимматли хом ашё топширишмоқда.

Ишбилармон кишилар ҳақида гап очиб, Қосим Раҳимов номли давлат хўжалиги раҳбари Қулмирза Қамбаров амалга ошираётган ишлар ҳақида ҳам тўхталмоқчиман. У муомала санъатини яхши эгаллаган. Ҳар қандай шароитда ҳам ишнинг қаловини топади. Ҳал қилувчи бўғинларда мустаҳкам интизом, талабчанлик муҳитини мустаҳкам қарор топтирган. Шу боис совхоз йиғим-теримда карвонбошлик қилаяпти.

«Октябрь 50 йиллиги» совхозини тажриба мактаби деб аташ мумкин. Чунки кооператив пудрат дастлаб шу ерда юзага келди, синовдан ўтиб, кенг оммалашди. Қувончлиси шуки, илғор усулни қўшни вилоят вакиллари ҳам ўргандилар. Деҳқонга эркинлик, иқтисодий манфаатдорлик берган пудрат такомиллашиб бормоқда. Оддий кишилар орасидан меҳнат зарбдорлари, ҳосил усталари етишиб чиқмоқда. Совхозга ёш бўлса-да ташкилотчилиги, деҳқончилик илмини пухта билиши билан оғизга тушган Суннат Эргашев етакчилик қилмоқда. Мажбурият ҳар қачонгидан катта — 11 минг тонна.

Ҳа, одамларимизнинг баҳоси йўқ. Улар улуғ ишларга дахлдор бўлсалар-да, асло ўзларини ажратиб кўрсатишмайди. Садоқатни, Мустақил Республикага бўлган меҳр-муҳаббатни режани ортиғи билан бажариш, улкан оқ олтин хирмонига муносиб ҳисса қўшиш замирида кўрадилар. Райижроқўм, хўжаликларнинг раҳбарлари далада ишлаётганларга қулай шароитлар яратишга алоҳида эътибор беришаяпти. Шийпонларда иссиқ овқат, чой мунтазам тайёрланаяпти. Сидқидил тер тўкаётган бирон киши эътибордан четда қолмаяпти.

Қувончлиси шуки, азамат заршуносларимиз фидойи меҳнати, тажриба ва ташаббуслари «Қишлоқ ҳақиқати» саҳифаларида ёритиб борилаяпти. **Бу барчанинг кайфиятини кўтармоқда. Шу боис севимли рўзномага 1992 йил учун Дўстлик районидан камида бир ярим минг киши обуна бўлади.**

Сўнгги вақтларда меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялаш юзасидан ҳам қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҳаётбахш фармонлари меҳнат аҳли қаддини кўтарди, келажакка бўлган ишончини мустаҳкамлади. Қуйи бўғинларда бўлганимда заршунослар, соҳибкорлар, чорвадорлар айниқса уй-жой қуриш ҳамда томорқа учун ер берилганлигидан бошлари осмонда эканини қайта-қайта таъкидлашмоқда. Сир эмас, бир вақтлар пахта яккаҳокимлиги оқибатида деҳқон бозорга қарам бўлиб қолди. Энди эса томорқада ноз-неъмат етиштириш, ошиқчасини тайёрлов идораларига топшириш имконига эга бўлдилар. Даромадга қараб буромад, дейишади. Жумҳуриятимиз раҳбариятининг инсонпарвар сиёсати, тадбирлар шарофати туфайли районимиз меҳнаткашларининг ҳам моддий манфаатдорлиги яхшиланмоқда. Бунёдкорлик ишлари жонланиб бораяпти. Қисқа вақт ичида мактаблар, чойхоналар, саломатлик масканлари қурилди ва қурилмоқда. Биз шу кун талабидан келиб чиққан ҳолда майда корхоналар қуриш, улар ишини намунали йўлга қўйишга эътиборни кучайтирдик. Қосим Раҳимов номли давлат хўжалигида йирик қуритиш корхонаси, «Ўзбекистон 50 йиллиги» совхозида консерва цехи ишга туширилди. Умуман, кичик корхоналар сони 40 дан ошди. Бу одамларни доимий иш билан таъминлаш, таъминотни яхшилашда муҳим омил бўлмоқда.

Ҳамма нарса кайфиятга, ҳамжиҳатликка боғлиқ. Чўлқуварлар яхши ишлаш билан бирга меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш, таннархини арзонлаштиришга қаратилган ташаббуслар билан майдонга чиқишмоқда. Барча соҳа бирдек ривожланаяпти. Буни зарбдор тармоқ — чорвачилик мисолида ҳам кўрса бўлади. Тармоқни юксалтиришнинг бош омили озуқа ва яна озуқадир. Хўжаликларнинг раҳбарлари муҳим ишга унумдор ерларни ажратишди. Ихтисослашган бригадалар тузилди. Натижа чакки бўлмаяпти. Бу йил ҳар гектар ердан 400 центнердан силос учун кўкпоя, 45 центнердан маккажўхори дони олинди. Хонадонларга 100 килограммдан буғдой тарқатдик. Яна бир янгилик: 2 минг гектарга кузги бошоқли дон экамиз. Шунда тегирмонларимиз мунтазам ишлайди, халқимиз четга кўз тикмайди.

Ҳозирги кунда фермаларда 8 минг бош қорамол парваришланмоқда. Шундан 2.400 таси соғин сигир. Давлатга гўшт, сут, тухум топшириш тўққиз ойлик режаси ортиғи билан бажарилди. Илғор сигирсоғувчилар ҳар говмишдан қарийб 3 минг килограммдан маҳсулот олиш учун курашишмоқда.

Дўстлик райони меҳнаткашлари жонажон Республикамиз мустақиллигини мустаҳкамлаш учун қўлларидан келган барча ишни қилишга тайёрдирлар. Улар сидқидил тер тўкиш билан бирга жўшқин ҳаёт маромини синчковлик била кузатиб боришмоқда. Барча чўлқуварлар қатори ўзим ҳам «Известия» рўзномасида босилган «Узиб қўйилган вагон» мақоласини ўқиб, ҳайратдан ёқа ушладим. Лўнда қилиб айтганда, бу мақола фидокор ўзбек халқи, Ўзбекистон раҳбарияти шаънига отилган ғирт бўҳтондир. Умуман айрим марказий матбуот нашрлари халқимизни анойи ҳисоблаб, арзон шов-шувлардан фойдаланмоқчи бўлишаяпти. Чўлқуварлар якдил фикрини ифодалайман: «ҳомийларимиз» чучварани хом санашибди...

Сўнгги вақтларда Марказий телевидениенинг ТСН программаси «Известия»га ҳамоҳанг бўлаётганлиги ҳайратимизни ошириб юборди. 23 сентябрь куни Москва вақти билан соат тўққиз яримда шу программадан Қўқон шаҳрида кўпминг кишилик митинг бўлди, дея ёлғон ахборот тарқатилди. Қора ниятли В. Вижутовичга ўхшаганлар билиб қўйишсин: ҳеч қандай бўҳтон, уйдирмалар Мустақил Республика кишиларининг бирлигига, осойишта ҳаётига, соғлом муҳитга раҳна сололмайди. Биз танлаб олинган йўлдан дадил бораверамиз!

Н. ҚАЮМОВ,
Жиззах вилоят халқ депутатлари Дўстлик район Кенгаши раиси.

ҚИСҚА ХАБАРЛАР

ШИФОБАХШ СУВ

Наманган районидаги Свердлов номли жамоа хўжалиги илмий-ишлаб чиқариш тажриба-деҳқончилик агрофирмаси ишбилармонларининг саъй-ҳаракатлари билан Ирвадон қишлоғи марказида шифобахш сув манбаи топилди. Нуфузли лаборатория илмий ходимлари ушбу сувда инсон учун шифобахш бўлган гидрокарбонат, сульфат, хлориднатрий эритмалари борлигини аниқлаб, сувдан фойдаланишга рухсатнома бердилар. Унга «Шифо» деган ном берилди. Биринчи навбатда 50 миллион шишага минерал сув қуйиладиган бўлди. Яқинда дастлабки 60 минг дона шишага «Шифо» минерал суви қуйилиб, жамоа хўжалиги тасарруфидаги дўконларга ҳамда Наманагандаги кўпгина савдо шоҳобчаларига сотиш учун чиқарилди.

ҲОВЛИ ТЎЙЛАРИ

Шу райондаги «Шербулоқ» давлат хўжалиги ташкил топганига кўп бўлгани йўқ. Шунга қарамай қир бағирларида янги турар-жой бинолари қад ростламоқда. Янги маҳаллалар барпо этилаяпти. Давлат хўжалигига қўшни Янгиқўрғон, Уйчи районларидан, Наманагандан келиб ишлаётган ишчи-хизматчиларга турар жой учун ер берилди. Улар уй қуришни жадал олиб бормоқдалар. Уларнинг кўпчилиги уйларини битириб, ҳовли тўйлари ўтказдилар.

КОРХОНА ИШ БОШЛАДИ

Мева ва узум етиштиришга ихтисослашган мазкур «Шербулоқ» давлат хўжалиги боғларида етиштирилаётган ҳосилнинг бир қисми нобуд бўлади. Ана шуларни ҳисобга олиб, қишлоқ марказида консерва цехи очишга қарор қилинган эди. Яқинда Толибжон Салимов раҳбарлигидаги консерва цехи ўз маҳсулотларини бера бошлади. Йилига 75—80 минг шартли банка маҳсулот ишлаб чиқаришга мўлжалланган. Бу цехда қишлоқ аёлларидан 8 нафари ишга жойлашди. Шу кунгача 30 минг банка помидор, ўрик, шафтоли консерваси тайёрланди.

БЎРСИЛДОҚ НОНЛАР

Андижон бозорида янги цех ҳузурида очилган дўкончада тандирдан эндигина узилган нонлар бозор нархидан уч баравар арзон сотилмоқда.

Бу ерда вазни 300 ва 500 грамм келадиган 27 ва 57 тийинлик нонлардан ҳар куни 3 мингтача тайёрланмоқда. Бозорда эса бундай нонлар нархи 1 сўмдан бир ярим сўмгача етади. Янги цех ҳозирча бир сменада ишлаяпти. Яқин вақтда иккинчи смена ҳам иш бошлайди. Бинобарин маҳсулот ишлаб чиқариш икки баравар кўпаяди. Ҳозир карусел печь ишга тушириш учун созланяпти, печь фойдаланишга топширилгач, цех ҳар куни 10 минг донагача нон тайёрлаб беради.

Вилоят савдо бошқармасида (цех шу бошқармага қарашли) ва шаҳар озиқ-овқат савдоси идорасида нон савдосини яхшилашнинг яна бир резерви топилди. Андижонда кўпгина хусусий новвойлар билан шартнома тузилди. Ун ва ёқилғи билан таъминланаётган бу новвойлар шаҳар савдо дўконларига ҳар куни 700 тадан нон етказиб бермоқда.

«Қишлоқ ҳақиқати»га жавоб келди

ЛОҚАЙДЛИККА ЧЕК ҚЎЯЙЛИК!..

СИРДАРЁ ВИЛОЯТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ:

Рўзноманинг шу йил 8 август сонида босилган «Табиатга завол етказиш — гуноҳи азим» сарлавҳали мақола вилоят Кенгаши табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси ходимларининг давлат назоратчилари билан биргаликдаги йиғилишида муҳокама қилинди. Унда билдирилган танқидий фикр ва мулоҳазалар асосан тасдиқланди.

Мақолада Сирдарё ГРЭСида ишлатилиши лозим бўлган газ ўрнига қора мойнинг ёқилиши, оқибатда ҳавога кўтарилаётган заҳарли моддалар миқдори ўтган йили жуда ошиб кетганлиги таъкидланганди.

Вилоят табитани муҳофаза қилиш қўмитаси ушбу масалани коллегия йиғилишида, ГРЭС директори В. Р. Меликисьянц иштирокида муҳокама қилди ва керакли чора-тадбирлар белгилади. Мазкур корхонада шу йилнинг ўзидаёқ табиатни муҳофаза қилишга оид 1.192 минг сўмлик тадбирлар бажарилди. Натижада шу кунгача Сирдарё ГРЭСидан чиқаётган чиқинди миқдори ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 20172 тоннага камайди.

Мақолада экологик ҳолатга салбий таъсир этадиган 22 ташкилот, олтита техник хизмат кўрсатиш станцияларининг аксариятида ҳавога чиқариладиган заҳарли газлар миқдорини аниқлайдиган асбоблар, чангни зарарсизлантирувчи ёки ушлаб қолувчи қурилмалар ўрнатилмаганлиги айтилганди. Вилоят табиатни муҳофаза қилиш комитети шу масала хусусида 110 та тадбир белгилади. Уларни ўз назоратига олди. Тадбирларни бажариш учун шу йилнинг ўзидаёқ 4 миллион 477 минг сўм сарфланиши режалаштирилган.

Рўзномада ёзилган Сирдарёнинг муҳофаза чегарасида атроф-муҳит дарё сувини ифлосланаётганлиги тўғрисида вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси аниқ бир фикрга келди: муҳофаза чегарасининг 100—200 метрлик қисмида 1992 йилнинг ўзидаёқ барча турдаги қишлоқ хўжалик экинлари экмаслик, минерал ўғит ва заҳарли химикатлардан умуман фойдаланмаслик зарурлиги таъкидланди. Ҳозирда вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитасининг буйруғи билан дарё бўйининг 100 — 200 метрлик муҳофаза чегарасида экин эккан хўжаликнинг ана шу чегарадаги умумий ер майдони, белгиланган ҳосилдорлик ва шу ердан олиниши мўлжалланган умумий ҳосил миқдорини аниқлаш бўйича комиссия тузилди. Унга мутасадди ташкилот ва хўжалик мутахассислари жалб этилди. Комиссия 27 августдан иш бошлади. Текширув натижалари ҳужжатлар асосида умумлаштирилиб, муҳофаза чегарасида экилган экинларнинг майдони ва олинадиган ҳосил миқдорини 1992 йил режасидан олиб ташлаш ҳақидаги масала вилоят ижроқўмига киритилди. Қўшимча тарзда шуни маълум қиламизки, халқ депутатлари вилоят Кенгашининг яқинда бўлган сессиясида вилоятдаги экологик аҳвол ва уни янада яхшилаш тўғрисидаги масала муҳокама қилинди.

Сирдарё вилояти ижроқўми раисининг муовини
С. ҒУЛОМОВА.

БОЙСУН РАЙОН ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ:

Рўзноманинг 1991 йил 14 май сонида чоп этилган «Бозор билан юзма-юз» сарлавҳали мақоласи район ижроия комитети ходимлари иштирокида шойи тўқиш фабрикаси маъмуриятининг умумий йиғилишида муҳокама қилинди.

Ҳозирги кунда Бойсун шойи тўқиш фабрикаси ишчи-хизматчиларининг шароити бирмунча яхшиланди. Ҳар бир ишчининг ўртача маоши 250—300 сўмни ташкил этмоқда. Ишчи ва хизматчиларнинг овқатланиши учун ошхонадаги шароит яхшиланиб, овқат 50 фоизга арзонлаштирилди. Корхона қошида область савдо бирлашмасига қарашли магазин очилиб, хизматчиларга касаба уюшмаси раҳбарлигида тақчил моллар навбат асосида берилмоқда.

Корхонадаги ускуналарни янгилаш бўйича маҳаллий саноат вазирлиги раҳбарлигида тегишли жойлар билан шартномалар тузилмоқда.

Район ижроия комитети мақолада кўрсатилган камчиликларни бартараф этиш учун чора-тадбирлар белгилади.

Район ижроия комитети раисининг муовини
Т. ҲАМДАМОВ.

УСМОН ЮСУПОВ РАЙОН ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ:

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг 1991 йил 9 апрель сонида босилган «Кўмакка муҳтож мактаб» сарлавҳали мақоласида кўрсатилган нуқсонлар атрофлича таҳлил қилинди. Ойбек номли ўрта мактабнинг ҳозирги аҳволи ва янги мактаб қурилиши тўғрисидаги танқидий фикрлар қисман тасдиқланди.

Ульянов номли 28 давлат хўжалиги оталиғида ушбу мактаб янги биносини қуриш юзасидан лойиҳалаш ва баҳолаш ҳужжатлари тайёрланган. Қурилиш 1991 йил август ойида бошланиб, йил охирида 600 минг сўмлик, 1992 йилда эса 1 миллион 300 минг сўмлик иш бажарилади. Мактабни 1992 йил август ойида тўлиқ ишга тушириш чора-тадбирлари кўрилмоқда.

Қурилиш ишлари «Каршипромжилстройга» қарашли 78 механизациялашган кўчма колонна ишчилари зиммасига юклатилди.

Район ижроия комитети мактаб биносини қуришни тезлаштириш ва 1992 йил июль ойида ишга тушириш учун мавжуд имкониятлардан тўлиқ фойдаланади.

Район ижроия комитети раисининг муовини
Ш. Э. ҚУРБОНОВ.

ТАҲРИРИЯТДАН

Вилоят ижроия комитетидаги ўртоқларнинг танқиддан тўғри хулоса чиқарганликлари ибратли. Ҳа, чиндан ҳам табиатга завол етказиш гуноҳ. Биз бир неча ўн йиллар мобайнида ана шундай гуноҳга қўл урдик. Ўз-ўзимизни заҳарлаб яшадик. Она табиатга қирон келтирилди. Келажак авлодлар насибасини қирқдик.

Ижроия комитет раисининг муовини имзо чеккан мактубда: «...Натижада шу кунгача Сирдарё ГРЭСидан чиқаётган чиқинди миқдори ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 20172 тоннага камайди», деган жумла бор. Бир қарашда ижобийлик томонга ўзгариш юз бергандек. Аслида эса яна қанча тонна заҳар еримиз, мусаффо осмонимизни, энг асосийси эса сирдарёлик заҳматкашлар ҳаётини, аёллару гўдаклар ризқу рўзини заҳру қотилга қориштираётир. Хўш, бундай ҳолга сукут сақлаб бўладими? Йўқ, албатта! Сирдарё вилояти ижроия қўмитасидаги ўртоқлар, халқ депутатлари ушбу масалада яна ҳам қатъийроқ қарорлар қабул қилишларига, изчил тадбирлар кўришларига умидвормиз.

САБЗАВОТКОР ИБРАТИ

Баҳорнинг биринчи кунлари эди. Сув қуйилиб, шўри яхшилаб ювилган далалар бўрсиллаб турибди.

Бахтиёр Ғойибов бошлиқ бригада аъзолари экишолди маслаҳатига тўпландилар. Тажрибали пахтакорларнинг фикрлари алоҳида эътибор билан тингланди, пудратчилар зиммасидаги масъулият, шароит чуқур муҳокама қилинди. Гап алмашлаб экишга, яъни аввалари ғўза экилган бир нечта далалар бу йил сабзавот экинлари билан банд бўлиши мавзусига тақалганда Юсуфбой Машарипов бир муддат ўйланиб қолди. Сабаби, айрим ижарачилар қатори унинг зиммасига ҳам бошқа даладан ер ажратиб берилиши тушди.

Юсуфбойнинг қарийб ўттиз йиллик умри пахтачилик билан боғлиқ. Кейинги тўрт-беш йил давомида ўзига бириктирилган уч гектардан зиёдроқ майдонда меҳнат қилиб, яхши натижаларга эришди. Ўтган йили 40 центнердан ошириб хирмон кўтарди. Умуман ишлар ёмон эмас...

У бригадирнинг таклифини эшитгач, рухсат сўраб ўрнидан турди:

— Илтимосим бор. Кўпчилик қарши бўлмаса ўз даламда ишласам. Сабзавотчилик билан ҳам шуғуллаииб кўрсам. Ернинг пасти баландини яхши биламан...

Бригадада пахтачилик асосий йўналиш ҳисоблангани дан, уста пахтакорнинг бошқа соҳага ўтишини унча хушлашмади. Аммо монелик ҳам кўрсата олишмасди.

Миришкор деҳқон тўрт гектар ерга помидор экди. Уруғ униб чиқиши билан дала бошидаги чайлани у ёқ-бу ёғини тузатиб, кўчиб келди. Парваришни бошлаб юборди. Ниҳолларни оби-тобида суғорди, бегона ўтдан тозалади, чопди. Пушталар ўртасига лавлаги, ариқ четларига карам кўчатлари ўтқазди.

Меҳнат беиз кетмади, ҳосил кутилганидан ҳам яхши бўлди. Ҳозиргача эл дастурхонига 80 тоннадан зиёд помидор, 2 тонна карам етказиб берилди. 15 тонна лавлаги йиғиштириб олинди. Албатта, бу ишларни унинг бир ўзи уддалаши қийин эди. Шунинг учун Шарифбой Бекжонов бригадаси аъзолари экинни парваришлаш ва йиғиштиришда кўмакка келдилар. Гулсара Юсупова, Ўғилжон Йўлдошева, Чиннигул Машарипова, Маткарим Қодировлар ёрдамларини аямадилар.

Янгиариқ районидаги «1 Май» жамоа хўжалиги сабзавоткорларининг марраси—380 тонна сифатли маҳсулот тайёрлаш.

Ж. ЮСУПОВ.

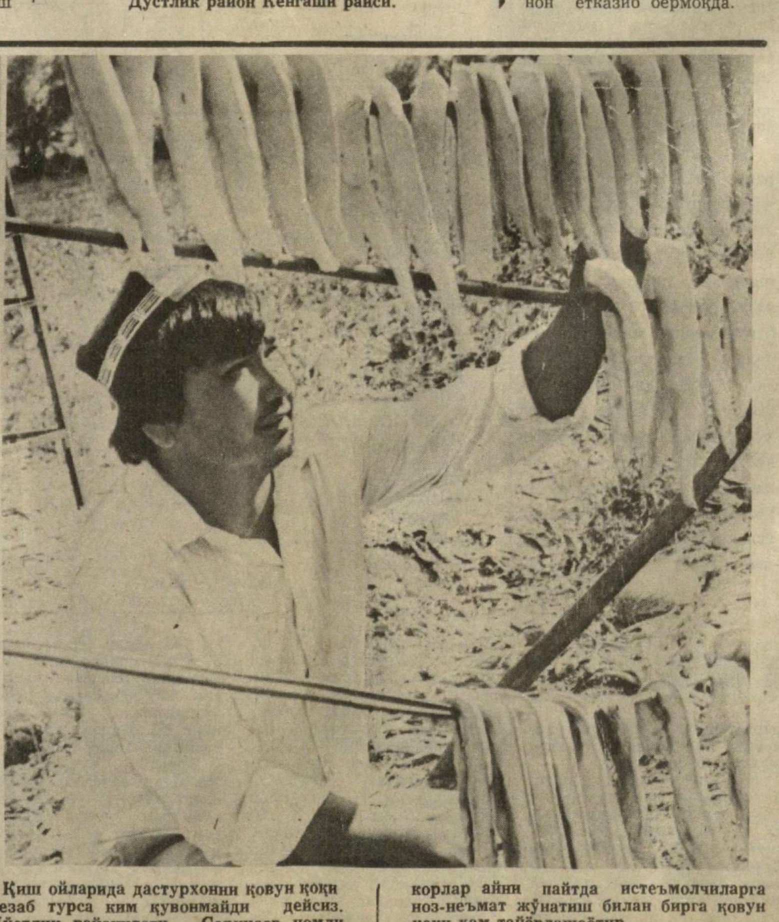

Қиш ойларида дастурхонни қовун қоқи безаб турса ким қувонмайди дейсиз. Дўстлик районидаги Саркисов номли давлат хўжалиги полизчилари бунга алоҳида эътибор бермоқдалар. Бу ерда жами 1.700 тонна қовун ва тарвуз тайёрлашга, шундан 1.500 тоннасини давлатга сотишга бел боғланган. Миришкорлар айни пайтда истеъмолчиларга ноз-неъмат жўнатиш билан бирга қовун қоқи ҳам тайёрлашаётир.

СУРАТДА: полизчилик бригадаси бошлиғи Тошпўлат Холжигитов қоқланаётган қовун тилимларини кўздан кечирмоқда.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ЁДГОРЛИКЛАРНИ АСРАЙЛИК

Қораўзак ва Нукус районларидаги қорақалпоқ адабиёти мумтози Бердақ номи билан аталувчи иккита ўрта мактаб жамоаси саноат қурилиш банкининг Нукус шаҳар бўлимида очилган 7000758 рақамли Бердақ номли жамғарманинг ҳисоб дафтарчасига пул ўтказдилар. Мазкур жамғарма тарих ва маданият ёдгорликларини сақлаш жамияти ҳузурида ташкил этилган. Бундан бир неча кун илгари саноат-қурилиш банки «Мерос» жамғармасининг махсус ҳисоб дафтарчасини очган эди. Унга тушган пуллар Қорақалпоғистон ҳудудидаги ёдгорликларни сақлаш ва таъмирлашга сарфланади. Ҳозирча бу ишда бутунлай тартибсизлик рўй бермоқда. 50-йилларнинг бошларида Амударё қуйи оқимида юздан ортиқ кўҳна Шаҳристон йўқ қилиб юборилди. Янгитдан аниқланган қирққа яқин Шаҳристонни маданият бўлинмалари ҳали ҳам ҳисобга олмаган. Анча қимматбаҳо бўлган ўнта археологик-меъморий ёдгорликларни таъмирлаш ва консервация қилиш учун яқин орада сарфланиши зарур бўлган пулнинг умумий миқдори тахминан 7,3 миллион сўмни ташкил этади.

Автотранспорт корхоналарида

ДАРОМАДГА ҚАРАБ БУРОМАД

Бозор иқтисодиёти туғдирган қийинчилик-мушкулотлар қаршисида айрим корхона — ташкилотлар шошиб қолишмоқда. Ҳар ким мураккаб вазиятдан чиқишга, муаммоларга ўзича ечим топишга ҳаракат қилмоқда. Бу ёғи қандай бўлар экан, деб эртанги кунга ишончсизлик, ҳадиксираш билан қараётганлар ҳам йўқ эмас. Автотранспортчиларда эса тадбиркорларнинг иши ҳар қандай шароитда ҳам юришаверади, бизга қолса, мустақил хўжалик юритишга нима етсин, деган фикр устивор. Яхшиси уларнинг вакилидан эшита қолайлик. Бу ҳақда сўз «Андижантранс» ишлаб чиқариш бирлашмаси бошлиғи, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган транспорт ходими Тўрабой РАҲМАТЖОНОВга.

Ўзинг учун ўл етим... Деярли унут бўлиб кетган бу мақолнинг кўчма маънодаги моҳиятини бозор иқтисодиёти эсимизга солди. Унинг эскирмас, ҳаётий эканлигини яна бир бор эслатди. Ўз кунини ўзи кўриш, яъни ўзини ўзи таъминлаш учун тиришиб меҳнат қилиш ҳозир ҳар қачонгидан ҳам долзарб. Негаки, бозор иқтисодиёти қонунлари қатъий. Тадбиркорлик кўрсатишга уқувсиз корхона — ташкилотлар янги шароитга мослаша олмай, ҳаёт саҳнасидан тушиб кетиши мумкин.

«Андижантранс» ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси ана шу хавфни ҳис этди. Ҳеч иккиланмай айтишимиз мумкинки, бугун бундай ҳолат ортда қолган. Агар шундай дейиш жоиз бўлса, қоронғиликдан адашмай, ёруғ, тўғри йўлга чиқиб олишга муваффақ бўлганмиз.

Маълумки, аввалги йилларда автотранспортчилардан фақат ҳалол меҳнат қилиш талаб этиларди. Таъминотни давлат юз фоиз ўз зиммасига олган эди. Корхоналар нимадан қанча кераклигини буюртма қилишарди. Ўз навбатида автобазалар маъмурияти ҳайдовчилар, созловчилар ва бошқа тоифадаги касб эгаларини қўлқопгача таъминлашни ўз зиммасига олишарди. Техник сабабларга кўра юк автомашинаси ишга чиқмаса, ёки созловчи меҳнат қуроли йўқлиги учун кунни бекор ўтказса, уларга тариф бўйича ҳақ тўланарди. Ишчилар биздан, биз эса давлатдан талаб қилишга ҳақли эдик.

Кўриниб турибдики, илгариги услубда кишилар куч-ғайратини, билимини тўла ишга солишдан етарли манфаатдор эмасди. Баъзилар касбий бурчини қойилмақом бажариш учун имкон излаб, тадбиркорлик кўрсатишга эмас, балки кунни бекор ўтказишга, баҳона қидиришга кўпроқ мойил бўларди. Агар унинг важ-корсонлари инобатга ўтса, қўлни совуқ сувга урмасдан маош олиши ҳам мумкин эди. Хуллас меҳнат аҳлининг шахсий ибрат, ташаббус ва ғайрат кўрсатиш имкониятлари маълум даражада чекланган, дангасалар ишламай ҳақ олиши учун имконият бўларди. Бозор иқтисодиёти эса ишёқмасларнинг пайини қирқади. Корхона, ташкилотларга тўла эркинлик берди. Унумли меҳнат қилишга интилишни, омилкорлик кўрсатишни ва бошқа сифатларини қадрлайди. Бу бозор иқтисодиётининг энг муҳим афзалликларидан биридир.

Бирлашмамизда бир неча минг ишчи ва хизматчи меҳнат қилади. Улар орасида ўз соҳасининг етук муҳандиси даражасига етган кишилар бор. Масалан, Шафкат Галиасқарович Хальфин ўттиз йилдан бери бирлашмада меҳнат қилади. У коллектив орасида вояга етди. Хизмат пиллапояларини бир-бир босиб, корхонанинг бош муҳандиси лавозимига кўтарилди. Ишчи-хизматчилар орасида Шафкат аканинг нуфузи катта. Олий техник маълумотни ўттиз йиллик ишлаб чиқариш тажрибасига омухта қила олган бу раҳбар ўз соҳасининг билимдони десам муболаға қилмайман. Унинг қадами етган цех ва участкаларда техник хизмат билан боғлиқ ҳар қандай чигалликлар осонликча ҳал бўлади.

Йўловчиларга намунали хизмат кўрсатиш ва халқ хўжалиги юкларини ташишда ғайрат-шижоатини бўшаштирмай югуриб-елаётган ўринбосарларим Валишер Қодиров билан Каримжон Мансуровлар эпчил уддабурон ишбоши эканини таъкидлаб ўтишим керак. Эҳтиёт қисмлар танқчиллиги чумак урган бир пайтда улар автобус ва юк автомобилларининг бекор туриб қолишига йўл қўймаяптилар. Бугун бир неча минг кишилик жамоа аъзолари 400—500 сўмдан маош, 120 сўмдан қоплама пулини олиб турган эканлар, бу аввало ана шу икки ишбошининг омилкорлиги туфайлидир.

Ленинск автобус-таксомотор паркининг директори Ваҳобжон Исоқжоновни олайлик. Бу ноҳия йўлларида қатнайдиган автобус ва такси ҳайдовчилар хушмуомалаликлари билан танилган. Шунинг учун ҳам район меҳнаткашлари Ваҳобжонни Ўзбекистон халқ депутати қилиб сайлаш орқали ўз миннатдорчиликларини изҳор этдилар. В. Исоқжонов ўзи бошқариб келаётган корхонада мустаҳкам интизом ва унумли меҳнат қилишга, шарт-шароитни юксак даражада ташкил этишга одатланган.

Анваржон Усмонов 84-автотранспорт корхонасида 20 йилдан бери ҳормай-толмай меҳнат қилиб келади. У замон билан ҳамнафас ва омилкор раҳбарлар тоифасидан. Янги иқтисодий муносабатлар келтириб чиқарган қийинчиликларни дадил бартараф этиб, жамоани ишонч билан келажак сари бошламоқда. Ишга ҳам, раҳбарликка ҳам бирдек чечан Анваржон Усмоновнинг ташкилотчилик қобилияти муносиб баҳоланди. У яқинда Ўзбекистон Олий Кенгашининг фахрий ёрлиғи билан тақдирланди.

Андижон таксомотор паркининг директори Тоҳиржон Восиджонов, Андижон автокомбинатининг етакчиси Баҳодир Халилов, 2508-автоколлонага беш йил раҳбарлик қилиб, уни илғорлар сафига олиб чиққан Вячеслав Лостуков, бирлашманинг бош бухгалтери, хўжаликнинг ҳар бир тийинини назоратга олган моҳир ҳисобдон Борис Матвеевич Исроилов ва бошқалар ҳақида ҳам шундай илиқ сўзларни айтишим мумкин.

Ўз соҳасининг етук кишилари билан бирга илғор ҳайдовчилар ва созловчилар, 2508-автокорхона ҳайдовчиси, Ўзбекистон халқ депутати Йўлдошхон Бурхонов, пахта ва унинг толасини ташиш бўйича ихтисослашган, бригада ҳайдовчиси Ҳурибой Ғофуров, Андижон автокомбинати ҳайдовчиси Даир Лигай, 36 автокорхона токари Собиржон Юсуповлар бирлашмани қийин вазиятдан олиб чиқишда ўз меҳнатлари, ақл-идроклари билан йўлчи юлдуз бўлиб хизмат қилмоқдалар.

Юқорида номлари зикр қилинган ишлаб чиқариш командирлари ва пешқадамлари бирлашма кенгашига жалб этилган. Бугун кенгаш аъзолари маъмурият билан қўлни-қўлга бериб, хўжаликни бошқаришаяпти. Кенгаш янги иқтисодий шароитда рақобатга ярайдиган, унумли меҳнат қилиш қўлидан келадиган жамоани тарбиялаб етиштиришда маъмуриятга бебаҳо ёрдам кўрсатмоқда.

Кўпнинг ақл-идроки қовуштирилса, у ҳар қандай олимдан ҳам донишманд эканига ана шу кенгашимиз аъзолари фаолияти мисолида ишонч ҳосил қилиш мумкин. Кундалик аҳвол, ҳал қилиниши керак бўлган муаммолар уларнинг муҳокамасига ошкора ҳавола қилинади. Кўпчилик бир тўхтамга келмагунча, у кун тартибидан олиб ташланмайди. Бир мисол. Заводда ясаладиган эҳтиёт қисмларнинг йўқлигидан кўп азият чекардик. Кенгаш ана шу деталларни устахонада малакали ишчилар кўмагида тайёрлашни йўлга қўйди. Натижада бекор туриб қолган ўнлаб автомашиналарнинг ишга чиқиши таъминланди. Ёки бартер — мол айирбошлаш шартномаси тузишни олайлик. Кенгаш кичик корхоналар тузиб, ишлаб чиқариладиган маҳсулотларни ўзимизга керакли молларга айирбошлаш орқали техника ва эҳтиёт қисмларининг танқислигига барҳам бериш ғоясини илгари сурди. Бу фикр ўзини оқлашига ишонмаган эдик. Аксинча, бугун у кутилганидан ҳам зиёдроқ иш бераяпти. Дастлаб ташкил этилган кичик корхонада болалар кийими, кўрпа-тўшак жилдлари, чойшаблар ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Москва автозаводи ана шу маҳсулотларга жон деб 300 минг сўмлик эҳтиёт қисмларни айирбош қилди. Омск автокорхонаси 700 дона ортиқча шина борлигини маълум қилиб, биздан саримсоқ ва бошқа мева-сабзавот юборишимизни илтимос қилди. Ёрдамчи хўжалигимизда етиштирилган ана шу қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини юбориб, ўзимизга ниҳоятда зарур бўлган шиналарни, Волгоград шаҳрига тўрт юз комплект кўрпа-ёстиқ жилдлари юбориб, у ердан ҳам ўзимиз учун ҳаводек зарур бўлган эҳтиёт қисмлар келтирилди.

«Андижонтранс» қошида бугун тўртта кичик корхона ишлаб турибди. Агар улар бўлмаганда, етишмовчиликларга барҳам бериб, фаолият юритишимиз амри маҳол эди. Бу корхоналар янги техника-эҳтиёт қисмлар билан боғлиқ бўлган ҳамма муаммоларимизни ҳал қилишда бебаҳо восита бўлиб хизмат қилаяпти. Жамоамизнинг самарали меҳнати техник-иқтисодий кўрсаткичларда ўз ифодасини топмоқда. Жорий йилнинг саккиз ойида йўловчиларга 131.640 минг ўрнига 139.760 минг сўмлик хизмат кўрсатилди. Бу — топшириқ 115 фоизга бажарилди демакдир. Халқ хўжалиги юкларини ташиш 10.137 минг тонна ўрнига 10.216 минг тонна қилиб бажарилди. Бирлашма бўйича 29.635 минг ўрнига 32.113 минг сўмлик даромад қилинди. Ёки бу борадаги режа 113,8 фоизга бажарилди.

Киримга қараб чиқим деганлар. Бугун ишчи-хизматчиларнинг маданий-маиший ва уй-жойга бўлган талабини қондириш ҳамда уларни ижтимоий ҳимоялашга етарли маблағ ажратиш имкониятига эгамиз. Чунончи, ишчи-хизматчиларга 120 сўмдан ажратилган қоплама пули охирги чегара бўлмай қолди. Бугун уларга корхона ҳисобидан тушлик бепул овқат ташкил қилинган. Якка тартибда уй-жой қурувчилар учун 615 оилага ер ажратилишига ёрдам кўрсатилди. Кам даромадли 125 оилага қайтариб олмаслик шарти билан 34 минг сўм, янги уй-жой қурилишига 57 минг сўм пул ажратилди. Қурилиш материалларини сотиб олишга ажратилган маблағ 155 минг сўмни, янги оила қурганларга ёрдам 30 минг сўмни ташкил этди. Барча тоифадаги ишчи-хизматчилар маошига 30 фоиз қўшилди. Клуб, ҳаммом, ясли ва бошқа ижтимоий муассасалар қурилишига алоҳида эътибор берилаяпти. Кўрсатилаётган ғамхўрликлар автотранспортчиларимизни янада унумли меҳнат қилишга ундамоқда.

Суҳбатдошлар:
Б. ҚАҲҲОРОВ,
У. МУҲАММЕДОВ.

Шаҳринисо Каримова 15 йилдан буён Киров районидаги «Искра» жамоа хўжалиги фермасида ҳалол меҳнат қилиб келмоқда. У қарамоғидаги 40 бош бузоқни меҳр билан парваришлаяпти. Шу боис жониворлар бир кеча-кундузда 700—800 граммдан семирмоқда.

СУРАТДА: моҳир чорвадор Ш. Каримова.

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

ҚИШ ҒАМИДА

Ҳадемай чорва қишлови бошланади. Масъулиятли мавсум тармоқ ходимларини имтиҳондан ўтказади. Башорат қилишларича қиш қаттиқ келармиш. Буни яхши англаган Пахтачи районидаги Киров номли жамоа хўжалиги раҳбарлари, мутахассислари «Моли тўқнинг кўнгли тўқ» нақлига амал қилишмоқда. Колхоз ферма ва яйловларида 140 бош қорамол, 325 та сигир, 670 қўй-қўзи, кўплаб парранда меҳр билан парвариш қилинмоқда. Омилкорлик туфайли давлатга чорвачилик маҳсулотлари топшириш юзасидан белгиланган режалар уддаланмоқда.

Бу ерда қишловга озуқа жамғаришга катта эътибор берилди. Муҳим ишга етарли миқдорда техника, ишчи кучи ажратилди. Фахрийлар ташаббуси билан ариқ ва зовурлар бўйидаги табиий ўтлар саранжомлаб олинди. Ҳозирча моллар қишлайдиган жойларга 770 тонна дағал хашак, 400 тонна сомон, 78 тонна янтоқ ташиб келтирилди.

Б. ШАМСИЕВ.

●МАҲАЛЛИЙ САНОАТ

РАЙОНЛАРАРО КОНСЕРВА ЗАВОДИ

Олот районида қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишловчи консерва заводи қурилиши бошланди. У Олот ва Қоракўл районлари деҳқонлари етиштирган маҳсулотларни қайта ишлайди. Корхона қуввати йилига беш миллион дона шартли банка консерва тайёрлашга мўлжалланган. Бу ерда турли мева шарбатлари, мурабболар, помидор, бодринг консервалари ишлаб чиқарилади. Қурилиш қиймати 6 миллион 334 минг сўмдан иборат бўлган заводни райондаги хўжалик ҳисобида ишлаётган қурилиш участкаси ҳамда Олмалиқ шаҳридаги «Стальмонтаж» қурилиш бошқармаси бунёдкорлари тиклаяптилар. Корхонанинг биринчи навбатини келгуси йилнинг айни пишиқчилик даврида фойдаланишга топшириш мўлжалланмоқда.

МАХСУС ДЎКОН

Фарғона гўшт комбинати ўзининг фирма дўконига эга бўлди. У «Ёшлик» номи билан атала бошлади. Эндиликда ушбу дўкон пештахталарида комбинатнинг иккинчи даражали, фондсиз маҳсулотлари шаҳарликлар дастурхонини тўкин қилади. Бу ерда мол калласидан тайёрланган колбасалар, турли рулетлар, эритилган ёғ маҳсулотлари ҳамда мол суякларидан ишланган 8—10 турдаги турли ёдгорлик буюмлари мунтазам сотилади.

Комбинатда махсус дўкон учун маҳсулот тайёрловчи бўлимлар ташкил қилиниб, уларнинг ёрдамида аҳоли истеъмоли учун кунига 1—1,5 тонна атрофида маҳсулот чиқарилмоқда.

Янги дўкон учун алоҳида бино қуришга ҳожат бўлмади. Шаҳардаги «Горпишторг»га қарашли бино сотиб олиниб, қайта таъмирланди. Комбинат ана шу дўкон ҳисобига ҳар ойда 10 минг сўм фойда кўриши кўзда тутилган.

(ЎзТАГ мухбирлари).

Бошқа вилоятлар районларида сингари Бахмалда ҳам кичик корхоналар ташкил қилишга катта эътибор берилмоқда. Бир вақтлар бу ерда очилган гилам тўқиш цехи хом ашё танқислиги туфайли ёпиб қўйилганди. Ҳозирги пайтда бу цех тўла қувват билан ишга тушган, 50 нафар қиз-жувонлар бу ерда дилига хуш ёққан касбда меҳнат қиляпти. Яқинда жамоа хўжалик ҳисобига ўтказилди, хотин-қизларнинг сонини 100 кишига етказиш кўзда тутилмоқда.

СУРАТДА: илғор гилам тўқувчи Хонимой Ҳусанова.

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

ИЖАРАЧИЛАР БАҲСИ

Қўчқор Бекмуродов Чироқчи районидаги «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхозининг 1-бўлими 1-бригадасида меҳнат қилади. У оила аъзолари билан уч йил аввал тўрт гектар ерни ижарага олганди. Икки йил сабзавот етиштиришди. Режа ошириб бажарилди.

Бу йил оила ажратилган майдонга чигит экишга қарор қилди. Баҳорги табиат қийинчиликларига қарамай фидокорона ишлашди. Ижара бошлиғи Қ. Бекмуродовга отаси нафақахўр Парда бобо ўгитлари қўл келди. У бутун умрини деҳқончиликда ўтказган эмасми, ғўза парваришида қўлига кетмон олиб ўзи ҳам далага чиқди.

Айни пайтда ижарачилар Ойнахол ва Тиллаой Бекмуродовалар ҳар бири кунига хирмонга 100 килограммдан зиёд оқ олтин тўкишмоқда. Кунда йиллик режанинг икки-уч фоизи миқдорида пахта тайёрланмоқда. Миришкорлар гектаридан 30 центнердан хом ашё саранжомлаб, топшириқни 5 октябрга қадар бажаришмоқчи.

Б. ҲАСАНОВ.

ЕТТИ ИҚЛИМ САБОСИ

ССР ИМКОНИЯТИ

ВАШИНГТОН. (ТАСС мухбири Андрей Федяшин). Халқаро валюта фонди Совет Иттифоқи билан Шарқий Европа мамлакатлари мудофаа харажатларини меъёрида қисқартириш йўли билан ҳар йили юз миллиард долларга яқин пулни тежаб қолиши мумкин, деб ҳисобламоқда. Бу пуллар уларга иқтисодиётни тиклаш учун жуда ҳам зарур. «Вашингтон пост» рўзномасининг бугун хабар қилишича, халқаро валюта фонди ўз раҳбарияти билан жаҳон банкининг келаси ойда Бангкокда бўладиган қўшма сессиясига ҳарбий харажатларни жуда катта миқёсда қисқартириш юзасидан келишиб олинган таклиф юзасидан маълумот тақдим этиш ниятидадир.

«Халқаро валюта фондининг юқори мансабли кишисига» таянган рўзнома шундай деб ёзади: халқаро валюта фондининг жуда катта мудофаа харажатларини қисқартириш борасидаги янги стратегияси жаҳонга ҳар йили 141 миллиард доллардан 183 миллиардгача бўлган доллар миқдоридаги пулни тежаб қолиш имконини беради.

Халқаро валюта фондининг компьютер тадқиқотларига асосланган икки муқобил режасига қараганда бу қисқартиришларни ҳарбий харажатлар миқдорини 20 фоиз қисқартириш ёки ҳарбий харажатларнинг энг юқори даражасини беш фоиз қилиб белгилаш орқали (бу жаҳон мамлакатларининг 1988 йилдаги ҳарбий харажатларининг ўртача даражасидир) амалга оширилиши мумкин. СССР ва Шарқий Европа мамлакатлари 109 миллиард доллардан 120 миллиард долларгача бўлган миқдорда харажатларни қисқартириши мумкин. Ана шунинг 80 фоизи СССР ҳиссасига тўғри келади.

«Агар Советлар ҳарбий харажатларни жадал кўпайтириш йўлидан чекиниб, тинч фаолиятга ўтса, улар иқтисодиётни ўзгартириши ва айни вақтда хавфсизликнинг оқилона даражасини сақлаб қолиши учун зарур бўлган маблағларнинг катта қисмини топадилар, — деб рўзнома халқаро валюта фондининг исми шарифи айтилмаган юқори мансабли арбобининг гапларини айнан келтиради. «Бу вакил айни вақтда бундай тадбирнинг натижалари бирдан кўринмаслигини эътироф қилди, чунки дастлабки йилда тежаб қолинган маблағларнинг юз фоизини Қуролли Кучлардан бўшатиладиган одамларни қайта ўқитиш, уларни жойлаштириш учун ажратиш зарур. «Бироқ бу келажакда муҳим корхоналар қуриш учун ресурсларни сақлаб қолиш имконини беради», — деди шу киши.

Унинг фикрига қараганда, СССР ҳозирги босқичда нефть ва газ қазиб олувчи саноат ишлаб чиқаришини тиклаш ва кучайтириш йўли билан бюджет камомадидек жуда ўткир муаммони ҳал этиши мумкин. У яқин 3—4 йил ичида экспорт ҳажмини 40 фоиз кўпайтириш қобилиятига эгадир.

Шунингдек халқаро валюта фонди СССРга иқтисодий ёрдам кўрсатиш масаласида яқин вақт ичида «кўп томонлилик», яъни на-фақат АҚШ, Германия ва Япония, айни вақтда Ғарбдаги кўпгина ривожланган давлатлар иштирокида СССРга ёрдам кўрсатиш борасидаги таклифлар мажмуини ташкил этиш тамойили устун бўлади, деб ҳисоблайди.

Халқаро валюта фонди арбоби рўзнома саҳифаларида шундай деб ёзди: «Яқин кунларда» СССРга халқаро валюта фонди билан жаҳон банкининг уюшган аъзоси махсус мақомини бериш тўғрисида унинг аризасини кутиш мумкин. СССРга бундай мақомнинг берилиши ва у ерга мазкур икки етакчи халқаро молия ташкилоти экспертлари гуруҳини зудлик билан жўнатилишини ҳам кутиш мумкин. «Бу расмий вакил, — деб уқтиради рўзнома, — СССРни халқаро валюта фонди билан жаҳон банкининг тўла ҳуқуқли аъзоси қилиб олиш қийинлашади, деб айтди, чунки «биз ҳозирги Совет Иттифоқидан қанча шерик орттиришимизни билмаймиз».

БУЮК БРИТАНИЯНИНГ ҚАРОРИ

ЛОНДОН. (ТАСС мухбири Александр Сиснев). Буюк Британия ўзининг бутун тактик ядровий қурол-аслаҳахоналари ҳамда кичик олисликдаги ядровий воситаларини тугатиш, шунингдек ҳарбий-денгиз кучларининг кемаларидан сув ости кемаларини йўқ қилиш учун мўлжалланган ядро бомбаларини йўқотиш тўғрисида қарор қабул этганлигини маълум қилди. Мудофаа вазири Том Кинг шанба куни шуни эълон қилди. Мазкур қарор АҚШ Президенти Жорж Буш ядровий қуролсизланиш юзасидан таклиф билан чиққанидан сўнг қабул қилинди. Бу қарорни Британия Бош вазири Жон Мэйжор табриклади ва уни узоққа мўлжалланган тарихий қарор деб атади.

Айни вақтда, Т. Кингнинг кеча радио мухбири билан қилган суҳбатида айтилишича, Буюк Британия ўз ядровий имкониятларини жуда оз миқдорда сақлаб қолиш ниятидадир, унинг сўзларига қараганда, бу нарса мамлакат хавфсизлигини таъминлаш учун асос бўлади. Вазир ўз ҳукумати 1990 йилларнинг ўрталарида ҳозирги вақтда қитъалараро баллистик ракеталар жойлаштирилган ядровий «Поларис» сув ости кемаларини «Трайдэнт» сув ости кемаларига алмаштириш режаларидан воз кечиш ниятида эмасдир, деб уқтирди. Бундан ташқари у, Британия ҳарбий-ҳаво кучларини «ҳаво-ер» классидаги янги ядровий ракеталар билан жиҳозлаш режалари ҳам ўз кучида қолишини маълум қилди. Бу ракеталар ядровий бомбалар ўрнини эгаллаши керак.

Биз ўзимизга ҳужум қилишдан тийиб турадиган ишончли имкониятга эга бўлишимиз зарур, деди ҳарбий маҳкама бошлиғи. Шарқий уюшма мамлакатларидаги ўзгаришларга қарамай, деди у, Совет Иттифоқи «жуда хавфли ва беқарор ер бўлиб қоляпти ва ҳали ҳам жуда кўп қурол-яроғларга эга, бунга ядровий қуролларнинг катта аслаҳахоналари ҳам киради».

Шарҳловчилар НАТО мамлакатлари ўз тактик ядровий қуролларини ҳамда кам олислик ядровий воситаларини тугатиш тўғрисида амалда қарор қабул қилганликларига эътиборни қаратмоқдалар. Бу тадбир, деб уқтиради Пресс Ассошиэйшн ахборот агентлиги, уюшма давлатлари ва ҳукуматлари бошлиқларининг ноябрь ойида Римда бўладиган учрашувида маъқулланиши керак.

МАМЛАКАТ БЎЙЛАБ

ЖЕЛЕЗНОВОДСК. Тоғли Қорабоғ мухтор вилояти билан боғлиқ муаммоларнинг қийин муҳокамасидан сўнг РСФСР, Қозоғистон ССР, Озарбайжон Республикаси ва Арманистон Республикаси раҳбарлари тунда қўшма баёнот имзоладилар. Унинг энг муҳим бандларидан бири шуки, Озарбайжон ва Арманистон давлат ҳокимияти идоралари Қорабоғ можаросини тўла-тўкис ҳал қилгунга қадар доимий ишлайдиган икки томонлама музокаралар жараёнига дарҳол киришадиган делегацияларнинг ваколатларини тасдиқлайдилар. Улар ўз ҳаракатларида мустақил давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик, халқаро ҳуқуқ меъёрларига мувофиқ миллатидан қатъи назар барча фуқароларнинг ҳуқуқларига оғишмай амал қилиш қоидаларига риоя этадилар.

●

ВИЛЬНЮС. Литва Олий Кенгашининг сессияси ўн кунлик танаффусдан кейин бугун ўз ишини бошлади. Республика парламентининг раиси Витаутас Ландсбергис сиёсий аҳвол ҳақида маъруза қилди. Литва ҳукуматининг бошлиғи Гедиминас Вагнорюс ҳам депутатлар ҳузурида маъруза қилиши кутилмоқда.

●

МОСКВА. СССР Президенти матбуот шўъбасининг янги раҳбари Андрей Грачев бугун СССР ташқи ишлар вазирлиги матбуот марказида Совет ва хорижий журналистлар билан ўзининг биринчи учрашувини ўтказади. Илгари хабар қилинганидек, Президентнинг матбуот котиби халқаро муносабатлар соҳасида янги одам эмас. У Москва Давлат халқаро муносабатлар илмгоҳини битирган. Инглиз, француз ва испан тилларини билади. Олий ўқув юртини битиргандан сўнг «Комсомольская правда» газетасида, сўнгра ёшлар ташкилотларида ишлаган. Демократик ёшлар жаҳон федерациясида Совет вакили бўлган. А. Грачев матбуот шўъбаси раҳбари этиб тайинлангунга қадар КПСС Марказий Комитети халқаро бўлими мудирининг ўринбосари эди.

●

КУРГАН. Раскатиха қишлоғида Курган вилоятида биринчи жамоа хўжалигининг пишлоқ заводи қурилиши бошланди. Пишлоқ, сарёғ ва бошқа сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш хўжаликка товар-сут фермаси рентабеллигини ошириш, қишлоқ аҳолисини бундай маҳсулотлар билан таъминлашни анча яхшилаш имконини беради.

СЎНГГИ СОАТДА

СОФИЯ. (ТАСС мухбири Александр Степаненко). Югославияда чиқадиган рўзномалардан бирининг гўё София Македония Республикасига қарши тажовуз қилишга тайёргарлик кўрмоқда, деб ёзган гапларини Болгария бутунлай тўқиб чиқарилган ва мутлақо ёлғон уйдирма деб рад этди.

БТА агентлиги якшанба куни кечқурун Болгария Вазирлар Кенгаши расмий вакилининг баёнотини тарқатди. У Македонияда чиқадиган «Пулс» рўзномасида босилган ва бир кун олдин болгар телекўрсатуви хабар қилган гапларни бутунлай рад этди. Мақолага қараганда, Серб армияси Болгария Македонияни босиб олишни мўлжалламоқда деган баҳона билан Македонияни эгаллаш ниятидадир. Вазирлар Кенгашининг раиси Димитр Попов айтдики, Болгария Республикасининг ҳукумати ўзининг ҳаммага маълум йўлига қатъий ва оғишмай амал қилмоқда, у Югославияда юз берган мураккаб вазиятдан ўзи учун бирор фойда чиқармоқчи эмас ва Македония халқининг иродасига тўла риоя этилишини самимий равишда истайди, деб таъкидланади ҳужжатда.

Болгариянинг Македонияга нисбатан тажовузкорлик режалари тўғрисидаги гаплар асоссизлигини кўрсатиш мақсадида Болгария томони Ғарб мамлакатлари, Югославия ва Греция ҳарбий атташеларини Македония билан чегарадош бутун вилоят бўйлаб текшириш ўтказишга таклиф қилди. Шундай текшириш ўтказилди ва уни амалга оширган чет эл вакилларининг баёнотида таъкидланишича, улар «мамлакатнинг ички районларидан Македония Республикаси билан чегара зонаси томон бирор ҳарбий қисмнинг ҳаракат қилаётгани сезилмади, деган якдил хулосага келдилар».

●

ВАШИНГТОН. (ТАСС мухбири Павел Ванячкин). Сенатнинг Қуролли Кучлар ишлари комитетининг раиси Сэм Нанн АҚШ Президенти Бушнинг ядро қуролларини қисқартиришга доир таклифларининг кўпини қўллаб-қувватлашини айтди.

Нуфузли сенатор-демократ якшанба куни Си-би-эс телекомпанияси мухбири билан суҳбатда кемаларга жойлаштирилган тактик ядровий қуролларни йўқ қилиб юборишга доир таклифларни «ажойиб таклифлар» деб атади. У яна «ерда жойлаштирилган тактик ядро қуролларини тугатиш ғоясига жуда ижобий қарашини, чунки бу қуролларнинг эндиликда ҳеч қандай ҳарбий фойдаси йўқлигини» айтди.

С. Наннинг фикрича, Президент таклифларининг амалга оширилиши АҚШнинг бир қанча ҳарбий дастурлари ўзгаришига олиб боради. «Масалан, В-2 бомбардимончи самолётининг стратегик аҳамияти камаяди. Шу муносабат билан ана шу бомбардимончи самолётлар сони тўғрисидаги масалани қайта кўриб чиқишимиз керак, чунки, менинг назаримда, АҚШ бундай самолётлардан 75 та бўлишига йўл қўя олмайди. Бундай дастурни қайта кўриб чиқиш натижасида уларнинг сони икки баравар камаяди, деб ўйлайман». (ТАСС изоҳи: ҳар бир В-2 самолётининг қиймати тахминан 850 миллион доллар баҳоланади ва ҳозир улардан 15 таси йиғилмоқда).

Навоий мукофоти соҳиблари

Чўлпон

ҚИШЛОҚ КАПРАТИФИ

Улуғ бобокалонимиз таваллудининг 550 йиллигини жамоатчилик кенг нишонлаган тантанали кун арафасида бир гуруҳ маданият аҳлига адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасида яратган юксак асарлари учун 1991 йилги Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Республикаси давлат мукофотлари берилганини халқимиз катта қувонч билан кутиб олди.

Улар орасида раҳматли адибларимиз Абдулла Қодирий, Абдулҳамид Чўлпон ва Абдурауф Фитрат ҳам бўлиб, ўзбек миллий романи мактабини яратгани, шеъриятимизни ривожлантиришдаги улкан ҳиссаси, драматургиямиз, адабиётшуносликни камол топтиришдаги хизматлари учун ушбу мукофотга мушарраф бўлишди. Шунингдек, хонанда Шерали Жўраев, рассом Баҳодир Жалолов, меъморлар Серго Сутягин, Мурод Фозилов, халқ устаси Саминжон Мўйдинов ҳамда Ҳиндистон фуқароси, адиб ва таржимон Манзар Салим ҳам юксак унвон соҳиблари қаторидан ўрин олдилар.

Таҳририятимиз Алишер Навоий мукофоти совриндорлари бўлган адиб ва санъаткорлар, уларнинг асарлари ҳақида муштарийларимизга ҳикоя қилиб бериш ниятидадир. Қуйида Абдулҳамид Чўлпоннинг «Қишлоқ капратифи» асарини ўқийсиз.

I

Қишлоқнинг кўклами каби кўкламни шаҳарда сира кўра олмайсан киши. Қишлоқ кўклами — албон гулли кўйлак кийган соғлом бир қизға ўхшойди. Унинг юзлари энг аввал шафтолининг гуллари каби жуда чиройлик бўлиб қизаради, сўнгра тегишканда уялиб қизорғон қизларнинг юзларидай албонлашиб кетади...

Қишлоқда ҳар бир ҳавлида деярлик икки-уч туп шафтоли ёки ўрик бўлади. Қиш бўйи уйиб, шимтирашиб чиққан у бечоралар, кўкламнинг ҳовури билан жонланолар. Қўл чўзиб, қулоч ёйиб, кериша-кераша қуёшдан дармон сўрай бошлойлар. Қуёш бўлсинда бахл бўлсин эмиш! Йўқ, йўқ! «Кимга мендан нима керак бўлса олсин!» дейди қуёш, ҳовуч-ҳовуч дармон сочоди...

Қишлоқ каттагина. Қатнов йўлнинг усти. Катта йўлда ҳовлиси бор деҳқонлар энг ширин уйқудон араваларнинг ғичирлашлари орқосида уйғониб кеталар. Кўчага бурун зомонларда кўп шоғол тўкдирилган, ўшо шоғол тошлорнинг устидан оғир араванинг ғилдираги ўткан вақтдо «дилхирож» овоз чиқоди...

Қишлоқнинг гузари ҳам бор. Бурун зомонларда 5—6 та дўкон ҳам бўлар эди. Бебозор кунлари қишлоқиларнинг майда-чуйда кам-кўстлари шу ерда битар эди. Ўша дўконларнинг эгалари қишлоққа болахонали туника томли, «лампали» иморат солдириб, болахонасиға яна ғўзапоя ғарами босиб тошлоғон эдилар. Шаҳардан чиқиб келган бойлар, извошда ёки яхши, гумбиллаган соёвон аравада ўтиб кетаётиб: «Ҳа... бу қишлоқи бойнинг жойи экан!» деяр ва эрмак қилиб кулар эдилар. Томдон кўра кўбрак адрнинг ёнбағриға ўхшағон у ёпқининг остида бир айвон билан бир меҳмонхона бўлғучи эди. «Меҳмонхона» бўлғони учунми, ё бошқа бир сабаби борми, нима бўлса ҳамки, экита теразаси ҳам бор. Ундан ёруғ киради деган одам, албатта хато қилади: чунки, теразанинг айнаги янги солинғон вақтида ҳам артилмаган эди, ҳали ҳам ўша бўйича турибди. Ҳатто бир кўзини бир кун бололор тош отиб синдирғон эканлар, у ерига ҳамир билан эски бир газитни ёпиштириб қўйибдилор. Агарда тераза қилмосдон косибларникидай оддий ёғлиқ қоғозли «дарпарда» қилинғон бўлса, балки анча ёруғ бўлар эди... Теразани, умуман иморатнинг «дурадгорлик» қисмини бажарган уста, шаҳарнинг аллақайси бир жойида бирор бойнинг дурустгина меҳмонхонасини янглиш кўриб қолғон бўлса керак, теразанинг ости-устига биттадан илгак қилиб қўйғон экан, уй эгасининг кичик ўғли очиб-ёпиб юриб тумолоқ тўқмоқчасини синдириб қўйғон. Шундан кейин қиш яқинлошғонда ташқаридоғи қорол бола арава ғилдирагига қоқилотурғон қолпоқбош михдан иккитасини баланд-пасига қақиб қўйғон... Унинг ҳам биттаси қоқоётганида букилиб қолғони учун ёнбошиға қороб ётқизилғон...

Уйнинг устини тахта «лампа» қилдирмоқчи бўлинғон экан, шу учун на васса ва на бошқа нарса йўқ. Билакдай-билакдай ходочаларни хунук-хунук қилиб ётқизилғон-да, устига шох ташланиб лой босилғон...

Деворлари кейинча «бимлимат» қилдирилмоқчи бўлинғондир. Лекин солинғонига 7—8 йил бўлғон бўлсо, ўшандан бери ҳатто ганчсиз туради. «Ганч»боп қилиб наридан-бери бир мартаба шуволғон. Лекин «ганччўп» билан ҳам эмас, «андава» билан ҳам эмас... Худо билади нима билан!

Меҳмонхононинг бошқа бир хусусияти йўқ. Фақат фанорғина бор. Бир неча оғир гап билан уни ҳам кўрсатамизда, мақсадга кўча қоламиз: фанор — 16 инчидан юқорироқ, 40 инчидан анча пас... осма фанор. Газмолнинг тойини боғлойтурғон ёполоқ — жиякнусха темир билан шипқа осилғон. Унинг шишаси бутун. Лекин олинғондон бери артилмаган, тутаб, қорайиб, қозоннинг «кети» бўлиб қолсо ҳам артилмаган. Артилса ҳам латта билон эмас, қўл билан, қўлнинг бир иккита узун бармоқлари билан! Таги (ёғхонаси) тешикми, нима балю, ёғи оқади, шунинг учун тагига бир газитни боғлаб, буқоқдай қилиб осиб қўйғонлар... Албатта унинг ҳам бир қидар ёриғи шишанинг ичинигина ёритадир...

Уй эгаси Абдиқодир ака, албатта, қишлоқнинг биринчи бойларидан бўлмоса ҳамки, «бой» сўзини исмига қўшиб олғон, юрт ичида, давлати бор учун «эсли, ақлли» соналиб юрганлардан. Ҳалиги меҳмонхона унинг кўб бой эмас, ўзига тинч бир совдогар бўлғонлиғини кўрсатади. Меҳмонхононинг юқорида кўрганингиздек аллақанча камчилиги бор. Лекин меҳмонхона тугил, оғил қотори бир уйга эга бўлмоғон бечора қишлоқиларнинг орасида Абдиқодир аканики шоҳона! Бир неча маҳалланинг гапи, тўкмаси — ўшаникида бўлади. Ўчоғи яхши, қуруқ саржинларни кўб кўрган; кўб бўрдоқи қўйларнинг гўштларидан ширин селлар, кўб семиз илвисинларнинг танларидан хуш исли ёғлар ўша ўчоқнинг худди ўтхонасига килкиллаб томғон... кўб меҳмонлар келган, азизлар «муборак» қадамлари билан гилам ва кийгизларни тўзитиб кетканлар.

Абдиқодир ака қўли очиқ одам эди. «Насибаси» қўшилғон ҳар бир банда уникида бир кеча-ярим кеча қўнғон, ҳеч бўлмаса чойидан бир-икки пиёласини ичиб ўтган эди, албатта бу нарсалар ҳаммаси — борлиқнинг аломати. Бор бўлғони учун берган, йўқ бўлсо — «питини» берармиди? Худонинг берганига, еткизганига, худо берган давлатни мўл-кўл хашлаганига ўзи ҳам хурсанд эди Абдиқодир ака. «Ишқилиб худо берса, биз ҳам бераверамиз!» деяр эди бечора.

II

Йўқ бўлса нимони берсин? Бор эди — бир замонлар, йўқ эди бу замонлар...

Аввал «ҳуррият» дедилар, кейин «инқилоб» дедилар. «Инқилоб»нинг нималигини фаҳмламой туриб босмочи чиқди, тўполонглар бўлди, қанчалар қирилди, хоналар вайрон бўлди.

Ўша вайрон хонадонларнинг биттаси бизнинг Абдиқодир ака эди. Шўрлик бор-йўғидан ажради, қўлидоғи 5—10 таноб ерини экиб ейишга мана бу бесаромжонликлар асло йўл бермайди. Нима қилсин? Бола-чақалар бор, икки хотин бор... Хотин деганнинг биттасини саришта қилиш қанча қийин-у иккитасини қўяберинг! Ҳали ҳам аканинг жони пўлотдан экан!

«Инқилоб» тўполонлари босилди. Одамлар сал-пал бозор-ўчарга аралашиб, гузар-музарларда ўрмалашиб қолдилар, пахта ҳам кўп экилиб қолди. Бурун ҳар ким пахта экиб пул қилишни билар эди, энди пахта тўғрисида аллақандай эълонномалар чиқатурғон бўлиб қолди. Газитларда ҳам пахта тўғрисида кўб гаплар бор эмиш...

Ўша икки хотин, 5—6 жон гўдакларни боқиш учун Абдиқодир ака бурунғи дўкони ўрниға — гузарга, яна дўкон очди. Шаҳарга тушиб капратифлардан, ундан-мундан оз-оз мол топиб, бебозор кунлари пул қилиб турди. Яна, худоғо шукр, қўлғо унча-мунча кирабошлади, меҳмон-пеҳмон ҳам ўрмалаб қолди. Тўполон йиллари меҳмонхононинг теразаси ўрниғо тахта қоқтириб қўйғон эди, яқинда тахтани олдириб ташлаб, бурунғи теразасини ўрнатиб қўйди. Унча-мунча полос ҳам солинди, «гап», тўкмалар ҳам бошланиб қолди...

Иш бир яхши кетаётқонда аллақандай бир ёш йигит келибдур-да мулла Сармисоқникида бир кеча қўниб, юртнинг катталари билан гаплашиб, «капратиф» очатурғон қилиб кетибдир. (Айтканча: ўзимизнинг мулла Сармисоқ ҳозир қишлоқнинг амини, уни ҳозирги большевик, «селижроқўм» дейилади).

Капратиф бўлса-бўлар, ҳар кимнинг ризқини «худонинг ўзи беради», капратиф очилғони билан у ҳам ризқини топади, бу ёқдоғилар ҳам... Шундай бўлса майли эди. Абдиқодир акам унча хафа бўлмос эди. Лекин мулла Сармисоқ бошлиқ юртнинг катталари шу ишка мутасадди қилиб Абдиқодир аканинг ўзини сайлашиб қўйибдилар. Мана бу ёмон!

Абдиқодир ака: «Мен ўруснинг ишини билмайман, қўйинг, бошқа бирорта билатурғон одом қилсин!» деб кўрган эди, унамадилар. «Йўқ, — дедилар, — бу ерда ўрус билан бўлатурғон иш йўқ, ҳаммаси мусулмон билан бўлади. Капратифлар ҳаммаси мусулмон... бу ишка, савдо-сотиққа сиздан бошқа лойиқ одам йўқ!».

Ночор қобул қилди, ишка бошлади. Орадан уч ой ўткандан кейин гузардаги бир дўконнинг устига:

Қўштол жамоа капиратиф дўкони
Мулла Абдиқодир Исроилбой ўғли, —

деган, тахминан уч қарич келатурғон бир «лавҳа» (вивеска) осилди...

Капратиф дўконнинг бошқа дўконлардан фарқи йўқ. Ҳатто «лавҳа»сида ҳам Абдиқодир акамнинг исми, лекин унинг «маъниси» (ичи) бошқачароқ эди; ўзи кичкинагина дўкон бўлсо ҳам моллари ҳеч қоерга сиғмайди. Чунки:

Бор нарсалар:
200 та омоч тиши.
150 та челак (пақир).
15 та яхши, Тула самавари.
50 та ўрус қозон.
200 та чойнак-пиёла.
20—30 шиша ҳар хил атр.
5 дужина ироқи совун.
1500 та дафтар (шогирд болалар учун).
10 дужина қалам.
Бир-икки яшик қандли «сухарий» нон.
25 та машина ўчоқ.
5—6 та «фуфайка».
3 яшик ўрус канфет.

• ҲИКОЯ •

2 яшик макарўн.
Йўқ нарсалар:
Гугурт... Фанор ёғи... Қанд... Ун... Гурунж... Нос... Сабзи-пиёз... Чой... Чит... Туз... Мурч... Қалампир...

Абдиқодир ака «ношкр» эмас, дўконида аҳвол шу бўлса ҳам ҳама вақт шукр қилар эди. Уни, қовоғи солиқ, ё хафа ҳолда кўрғон киши йўқ! Қишлоқ халқи даркорлик нарса олишға кирмаса ҳам Абдиқодир аканинг кулиб турғон юзини кўргали тез-тез дўконга кириб туроp эди. Абдиқодир акани сўзга уста, ҳозиржавоб деб даъво қилсам баъзилар унамайди. Қаранг, мана қишлоқилардан бири келиб:

— Абдиқодир ака, дўконингизда ҳеч бир боп мол йўқ, ҳаммаси нобоп моллар, бу қандай гап? — дегундай бўлса, жавоб тайёр:

— Бу дўкон эмас, капратиф! Капратиф шунақа бўлади!..

Шаҳардан бирорта билатурғон киши келиб:

— Бу, капратиф дўкони эмас, бу — алланима бало. Қишлоқ халқиға керакли молдан ҳеч нарса йўқ, бу, «чўрт знайт» нима? — дегундай бўлса, унга ҳам жавоб тайёр:

— Чоросиға киришдик, идора мажлисида қарор қилдик!

Ҳатто шаҳардан келган «мамадона»ларни Абдиқодир ака уялтириб ҳам қўяди. Абдиқодир аканинг капратиф дўконида ҳалиги нарсаларнинг ҳаммасидан кўб бир нарса борким, у ҳам бўлса — суратли эълонлар! Абдиқодир ака дўконнинг шиплари, эшиклари, мўри бошлариғо қадар ўшалардан ёпиштириб юборғон! Кўрсангиз «савдо эълонлари виставкаси» дейсиз.

Абдиқодир акам шаҳардан келган меҳмонларға ўшаларни кўрсатади-да дейди:

— Мана бу эълонларни қаранг! Ҳаммаси катта магазинларнинг эълонлари. Мана бу... мана... мана... мана буларнинг ҳаммаси «Ўзбактўрг» эълонлари. Бунинг молларидан ҳали бизда нима бор дейсиз? Ҳеч нарса йўқ! Мана бу тепки арава борми? (Эълонни кўрсатади). Мана бу тепки арава ғилдираги борми? Фақат мана бу машина ўчоқдан 5—10 та бор. Мана бу атр совунларнинг энг пасларидан бизда озроқ бор. Шаҳардаги магазинларда жовонлар тўла... Ҳали мана бу «Ўзбаквино» молларидан бизда йўқ.

Шундан кейин секин қўшиб қўяди:

— Дарҳақиқат, бизнинг камчиликларимиз ҳали кўб! Чорасига киришилди, идора қарор қилди...

Абдиқодир акам капратиф ишига киришганда ўз дўкони қолиб кетиб эди, дўкон анча вақт ёпиқ турди. Абдиқодир акам бурунроқ «Капратифдан хизмат ҳаққи чиқар, ўша кифоя» деб ўйлоғон экан. Фақат янглишибдир. Дўконнинг аҳволи ҳалигидай бўлғондан кейин бозордан, савдо-сотиқдон, харидордон койиб бўлмайди. «Эшагига яраша тушови» дегон бурунғилар. Эшаги ҳам, тушови ҳам жуда бемаза бўлғон каптариф дўкони икки чақа даромад бермагандан кейин, Абдиқодир акам дўконини очишғо қарор берди.

Унинг қарори идоранинг қарори эмас, берилган ҳамон юзага чиқади. Ундай ишлар «чораси» кўрилмасдан туриб ўзлари феълда кўринадилар. Шундай бўлди: Абдиқодир акамнинг бурунғи дўкони яна очилди.

Лекин сиз Абдиқодир акамни «инқилоб иши»га совуқ қарайди деб ўйламанг. Ўз дўкони очилғони билан капратифни ташлаб қўймайди. Ўзи капратифда қолиб, ўзининг қимматли умрини бутун шу жамоат ва юрт ишига бериб, ундан бир чақа даромад бўлмаса ҳам шу ерда сарғойиб ўтиб кетади. Фақат, бола-чақа оч қолмасин деб қойин оғосини дўконга ўтқазиб қўйди. Қойин оғоси ҳам бурун савдо-сотиқ қилғон, анча эпчил йигит эди. Беш танга-тўрт танга топиб рўзғорни тебратиб турар. Ҳар кимнинг ризқини худо ўзи беради. Капратиф очилгон билан бошқо дўконларнинг ризқи камаймади. Бир қишлоққа битта дўкон очилғони билан капратифнинг ҳам ризқи камайиб қолмайди, албатта...

Йўқ... Абдиқодир акам ўзи бўлмаса ҳам қойин оғаси ўлтурғон дўкон баравж. Бечора қойин оғаси — Дадажон, баъзи кунлари у... намозшомдан кейин зўрғо бўшаб, ҳориб, толиб кириб кетади. Кундузлари қўли-қўлига тегмайди. Абдиқодир акам капратиф дўконида ўлтуруб-ўлтуруб, балки ухлаб-ухлаб зериккан вақтларида айланиб ўз дўконига ўтади. Йигит бечораға раҳми келганидан бир оз қарашиб ҳам юборади.

Қишлоқилар Абдиқодир акамнинг ўз дўконидан фанор ёғи, гурунж, туз, сабзи-пиёз, гугурт, ун ва бошқа шундай майда нарсаларни олиб туриб унга тегишадилар:

— Абдиқодир ака! Мана бу савдони қаранг! Бу қойин оғонгиз сизни босиб кетди. Қўли-қўлига тегмайди. Сиз бўлсангиз эртадан кечкача тек ўлтуросиз, ухлайсиз, оғанайсиз, китоб ўқийсиз... Сиз ҳам гугурт-мугурт, ун-гурунж, газмол олиб келсангиз-ку у ёқ ҳам обод бўлиб кетар эди-я! — Абдиқодир акам бунга кулиб туриб ширин бир жавоб айтадир:

— Ундай нарсалар капратифга келишмайди. «Ҳар нарсага бир нарса» деган гап бор. Капратиф — боққоллиқ эмас. Унинг ўз йўли бор... Шундай бўлса ҳам чорасини кўрганмиз, яқинда бўлади. — дейди.

Куладилар.

Ўзи ҳам кулади.

Қишлоқда комсомол деганлар ҳам бор-да! Ўшаларнинг орасида анча «дилозор» болалар борға ўхшайди.

Абдиқодир акам умрида ҳеч кимдан хафа бўлмоған, ҳаммага кулиб гапирган, ҳаммани кулдирган киши эди. Сўнги вақтларда бир-икки мартаба қовоғи солиқ, бўйни эгилган, хафаҳол кўрдим бечорани. Сабабини айтмади, лекин комсомоллардан бир оз гина қилиб ўтди. Бир оз дедим, йўқ... аллақанча гина қилиб эди.

Сабабини ҳам кавлаштириб юриб билдим: комсомол болалар Абдиқодир акамни бир куни капратиф дўконига келган гугурт ва газламалорни ўз дўконига тушира ётқанида кўрибдирлар-да, маҳкам ушлабдирлар...

Бир бечораға шунчалик азо бас эди, лекин улар Абдиқодир акамни капратифдан ҳайдаб юборибдилар. Бу ҳам майли эди-я, лекин, «Дўконни беркитишга, ўзини ҳукмга тортишға», қарор берганлари жуда ёмон бўлибдир. Уларнинг қарорлари ҳам капратиф идорасининг қароридай бўлса— унда ҳам худоғо шукр эди-я...

Қиссадан ҳисса чиқар, деган экан бурунғилар. Биз ҳам бир натижа чиқарайлик: Абдиқодир акам ҳам ҳукмга тортилғони йўқ. Дўкони очилиб турибдир. Илгаригидай бўлмаса ҳам рўзғорни тебратгундай бир нарса чиқиб турибди. Ўзи, лекин, хафа.

Меҳмонхонанинг терazaси олиниб, ўрниға яна тахта қоқилибдир. Лекин; капратиф анча жонланиб қолибдир.

Сўнгро: капратиф «лавҳа»си (вивескаси)дан «Мулла Абдиқодир Исроилбой ўғли» деган сўзлар ўчирилибдир.

Шунга ҳам шукр!...

Масков — 1927 йил — Самарқанд.

ЁЗУВЧИ ҲИКОЯСИДА ДЕҲҚОН ҲАЁТИ

Чўлпон забардаст шоир, адиб бўлиши билан моҳир таржимон ҳамдир. Унинг бадиий асарлари қандай қуйма, кучли бўлса, таржималарида ҳам шу қудратни кўрамиз. Чўлпон қаламига мансуб битикларни кўриб ўтириб, кичкинагина бир рисолага кўзим тушди. У «Қишлоқ кооперативи» номли ҳикоя бўлиб, муқоваси юзида Владимир Ильич Лениннинг чоғроқ сурати, атрофида қишлоқ манзаралари, экинзорлар, чорбоғлар яққол кўзга ташланиб турарди.

Ҳикояни ўқишни бошлаб, қўлимдан қўймай тугатдим. Китобча 1927 йили чоп этилган бўлиб, унда инқилобдан аввалги ва кейинги деҳқонлар турмуши тасвирланган. Варақларнинг энг сўнгида, қавс ичида «Орешин ҳикоясининг таржимаси» дейилган илова бўлса ҳам уни айнан Чўлпон асари деб биласиз. Воқеалар мазмунида тинч қишлоқ, тўқ-тотув яшаётган деҳқон «ҳуррият» туфайли хароб, йўқсул ҳолига тушиб, эгри йўлларга юриб кетгани айтилади.

«... Қишлоқнинг гузарлари ҳам бор. Бурун замонларда 5—6 дўкон ҳам бўлар эди. Ўша дўконларнинг эгалари сабаб, бебозор кунлари одамларнинг майда-чуйда кам-кўстлари шу ерда битар эди. Дўкондорлар қишлоққа болахонали туника томли «Ламнали» (меъмор усули) иморат солдириб, болахонасига (томи) ғўзапоя ғарами босиб қўйинларди. Шаҳардан чиқиб келган бойлар, извошда ёки яхши, гумбиллаган соябон аравада ўтиб кетаётиб: «...ҳа, бу қишлоқи бойнинг жойи экан!» деяр ва эрмак қилиб кулар эди».

Замон таъсирига ҳикоя қаҳрамони орқали шундай таъриф берилган: «... Абдиқодир ака қўли очиқ одам эди». «Насибаси» қўшилган ҳар бир банда уникида бир кеча-ярим кеча қўнар, ҳеч бўлмаса, чойдан бир-икки пиёла ичиб ўтар эди. Албатта, бу нарсалар ҳаммаси — борлиқнинг аломати. Бор бўлғони учун берган, йўқ бўлса, «патини» берармиди? Худонинг берганига шукр айлайди. «Ишқилиб худо берса, биз ҳам бераверамиз» деяр эди бечора.

«Йўқ бўлса нимасини берсин? Бор эди бир замонлар, йўқ бўлди бу замонлар. Аввал «ҳуррият» дедилар, кейин «инқилоб» дедилар. «Инқилоб»нинг нималигини фаҳмламай туриб босмачи чиқди, тўполонлар бўлди, қанчалар қирилди...

Ўша вайрон хонадонларнинг биттаси Абдиқодир ака эди. Шўрлик бор-йўғидан ажралди. Қўлидаги 5—10 таноб ерини экиб ейишга мана бу бесаромжонликлар асло йўл бермади».

Оқибат Абдиқодир ака оилани тебратиш учун кичик дўкон очади. Шаҳардаги кооперативдан, у ер-бу ердан майда-чуйда нарсалар топиб келиб, савдо-сотиқ қилади. Кейинроқ давлат томонидан қишлоқда очилган кооперативни ҳам унга топширадилар. Лекин кооперативда доимо деҳқонбоп мол бўлмас, токчалар бўм-бўш турарди. Маълум бўладики, кооперативга келган харидоргир молларни Абдиқодир ака яширинча ўз дўконига ўтказиб (худди ҳозирги кооперативчилар, балки муттасил давом этиб келган савдо ходимларимиз иш услубида) ошиқчасига пуллар экан...

Шу бир ҳикоянинг ўзиданоқ Чўлпоннинг маҳоратига қойил қоласиз.

Абул БОЗОРОВ.

МЕҲРИМИЗ – ҚУВОНЧИМИЗ ФАРЗАНДЛАРГА БАХШИДА

Бармоқлари мўъжизалар яратаётган болажон! Сени қутлайман юрагингда уйғонаётган ҳайрат билан. Ҳали бу ҳайрат миллий ғурур бўлиб юксак бинолар пештоқига кўчгай. Сендаги ҳавас гўзалликка эш бўлиб нураётган миноралларга қайта жон бағишлагай.

СУРАТЛАРДА: Самарқанддаги пионерлар ва ўқувчилар саройида ташкил этилган халқ амалий санъати тўгараги қатнашчилари фаолиятидан лавҳалар.

Р. ҒОФУРОВ олган суратлар. (ЎзТАГ).

ИСТЕЪДОДЛАР МАСКАНИ

Ленин районидаги Ленин номли жамоа хўжалиги бошқарувининг ташаббусига кўра бу ерда «Истеъдод» деб аталган синфлар очилди. Бу синфлар олий ўқув юртларига кирадиган қобилиятли болаларни қишлоқ мактаблари ўқувчилари орасидан аниқлаши ва уларни махсус тарзда тайёрлаши керак бўлади.

Хўжалик ҳудудида жойлашган умумтаълим мактабларининг ўқувчилари ана шу дарсларга қатнашмоқда. Улар махсус танлов мусобақасида қатнашган эдилар. Болалар курсларда хорижий тиллар ва рус тилини, математика, физика, биология, география фани, бошқа фанларни чуқурроқ ўрганишлари керак бўлади.

Бу дарсларда қатнашаётган тингловчиларнинг ҳаммаси ва уларнинг ўқитувчиларига жамоа хўжалиги маблағи ҳисобидан уч марта текин овқат берилади ва улар кийим-кечак билан таъминланади.

– Бизнинг бутун умидимиз фарзандларимиздан, — дейди жамоа хўжалиги раиси, республика халқ депутати Йўлдошали Ирисов. — Биз улар тимсолида хўжалигимизга керак бўлган бўлажак мутахассисларнигина эмас, айни вақтда истеъдодли муҳандислар, конструкторлар, бинокорлар, агрономларни кўриб турибмиз.

БОЛАЛАРГА СОВҒА

Тошкентдаги Н. К. Крупская номли болалар сил касалликлари республика санаторийсида даволанаётган беморларнинг деярли ҳаммаси ана шу фильмни томоша қилишга йиғилди. Махсус буюртма асосида сувратга олинган видеофильмда мазкур тиббий муассасанинг ҳаёти, бу ерда узоқ муддат даволанаётган болалар ҳақида ҳикоя қилинарди.

«Госкоопснаб» ҳузуридаги республика тижорат-ахборот бирлашмасининг ходимлари ана шу одатдан ташқари тамошанинг қатнашчилари ва тамошабинлари бўлишда болаларга имконият яратишди. Улар санаторийда яшаб, ўқиб даволанаётган фарзандларимизга Японияда чиқарилаётган рангли телевизор ва видеомагнитофон, шунингдек видеокассеталар совға қилишди.

Биз бу тадбирларнинг ҳаммаси болаларга қувонч келтиришини ва тез соғайиб кетишда уларга ёрдам беришини жуда-жуда хоҳлардик, — бирлашма директори Сотиволди Юсупов совғани топширар экан, ана шундай яхши тилаклар айтди.

Муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ, «УЗПЛОДООВОШЧВИНПРОМ» КОНЦЕРНИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ, «ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАРИ ЖАМОАСИ.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-54-44, 33-16-27, 32-54-42. Маъсул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51, 33-54-33. Қайта ишлаш саноати бўлими—32-54-48. Советлар ва ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими— 32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими —32-56-30. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-54-33, 32-56-37. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54, 32-56-37. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. 700.000 Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткичи— 64.602, 68.753 нусхада чоп этилади. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди — 22.30. Буюртма № 6126.